

AR BŪTŲ BUVĘ GALIMA SUKURTI VISA TAI, LIKUS TĖVYNĖJE?

Juozas Girnius

Čia skelbiamas Juozo Girniaus straipsnis yra paimtas iš baigiamos spausdinti knygos „Lietuvių literatūra svetur 1945–1967“. Knyga leidžia „I Laisvės fondo lietuviškai kultūrai ugdyti“. Joje septyni autoriai apžvelgia pastarųjų 23 metų laisvojo pasaulio lietuvių literatūros raidą. Juozas Girnius tenai telpanti studija pavadinta „Visumos žvilgis į egzodo literatūrą“. Šiandien spausdiname tik vieną jos skyrelį. Kitą kartą duosime ir sekantį skyrių apie egzodo literatūros grįžimą tėvynėn.

Kas iš to visko, kas už tėvynės sukurta, būtų buvę galima sukurti, atitinkamiems rašytojams likus Lietuvoje? Deja, labai nedaug ką, nes labai ne daug kas yra tiek natūraliai neutralu, kad ir sovietiniu žvilgiu būtų sunku įžūrėti prasilenkimą su „generaline linija“.

Kadangi bolševikinis komunizmas yra ne tik politinio, bet ir pasaulėžiūrinio totalizmo sistema, tai savaime nusikaltimu laikoma visa, kas vieną ar kitaip nesutampa su bolševikiniu nusistatymu. Nors formaliai ir pripažįstama sąžinės laisvė, tačiau faktiškai ji paneigiama. Kadangi sovietinė valstybė angažuojasi antireliginei kovai, tai nuosekliai ir grožinėj kūryboj draudžiama tiesiog ar netiesiog išpažinti Dievą. Tik visomis priemonėmis kovoti prieš religiją ne tik leidžiama, bet ir skatinama. Tačiau tai dar nieku būdu nereiškia, kad bent ateistinių žvilgių būtų galima laisvai plėtoti. Vienintelė pripažįstama ir leidžiama ateizmo forma — marksistinis materializmas. Gi, sakysime, ateistinis egzistencializmas „demaskuojamas“ kaip „apkvaitinanti, žalinga filosofija“, kuri „gali turėti tik krikdantį ir demoralizuojantį poveikį“ (Sovietų Sąjungos oficialus universitetinis vadovėlis „Trumpa filosofijos istorijos apybraiža“, lietuviškas vertimas 1964, 689 psl.). Skelbiamas humanizmas, bet šiuo žodžiu galvoj turimas tik bolševikiškai supras tas marksizmas („marksizmas — leninizmas“), ir komunistinės moralės varden atmetama krikščioniškoji, „buržuazinė“ etc. moralė. „Buržuazinei“ moralei priskiriamas ir patriotizmas, savo tautai siekias laisvo ir nepriklausomo gyvenimo. Pagaliau reakcinių dekadentizmo pasmerkimas ir „meno menui“ estetizmas: nusistatymas meninėj kūryboj nesi-

angažuoti visuomeninėms ar pasaulėžiūrinėms problemoms savaime jau laikomas atitrūkimu nuo tikrovės, svetimumu liaudžiai ar priešiskumu jos interesams (tokia estetizmo sovietinė žodyninė apibrėžtis).

Kiek gi pagal šiuos kriterijus laisvajame pasaulyje sukurtojų kūrinii būtų galėję pasirodyti tėvynėje? Neįmanoma čia šiuo atžvilgiu pasisakyti dėl visų mūsų rašytojų. Bet žvilgtelkime bent į pačius ryškiuosius egzodo rašytojus: koks likimas jų laukė sovietinėje santvarkoje?

Pirmiausia V. Krėvė. Nėra kalbos, kad nebūtų buvę jam įmanoma parašyti apysaką „Pagunda“ (vertimas į anglų kalbą: The Temptation, 1965), kurioj jis atskleidė savo paties, kaip užsienių reikalų ministerio patirtą sovietų diplomatų klatingumą, 1940 užgrobiančią Lietuvą. Svarbiausia likęs Lietuvoj, jis nebūtų galėjęs susitelkti nė „Dangaus ir žemės sūnums“. Nors Kristaus asmenį V. Krėvė analizuoja toli gražu neortodoksiškai, tačiau vis vien jau pati biblinė tema būtų buvusi rasta „neaktuali“ (jei dabar gal ir kitaip būtų sprendžiama, tai betgi dėl „asmenybės kulto“ metų nėra jočios abejonės; deja, žmogaus metinė nelaukia — ir V. Krėvė tėvynėje nebūtų tekę bent šio tokio sovietinio „atlydžio“ su laukti). Nebent sutikdamas savo kūrinį paversti antireligine propaganda, V. Krėvė būtų galėjęs jam atsidėti. Deja, tai mūsų didžiajam rašytojui būtų reikėję ne tik pačiam save suniekinoti, bet ir savo šį viso gyvenimo veiklą sužaloti.

Tas pats su M. Vaitkumi ar F. Kirša: nė vienas nebūtų tikę pradėti klasių kovos skelbimą ir bolševikų šlovinimą. Jei amžius ir būtų juos išsaugojęs nuo išsiuntimo į Sibirą, tai būtų likęs tik tylos likimas. Tai rodo bendramanžių P. Vaičiūno ar Ad. Lasto atvejai: nors šie du poetai ir nebuvo galimi apšaukti „klerikalais“, kaip M. Vaitkus ar F. Kirša, vis vien jų poezijos buvo išleistos tik rinktinės, o ne nauji rinkiniai. Gi už tėvynės F. Kirša paskelbė dvi, o M. Vaitkus net šešias naujas poezijos knygas (be to dar 7 atsiminimų tomas). Iš tos kartos poetų Lietuvoj tik V. Mykolaitis — Putinas bent paskutiniaisiais gyvenimo metais buvo leistas laisvėliau pasireikšti.

Koks likimas pasilikus tėvynėj laukė J. Aisčio ar B. Brazdžionio, liudija A. Miškinio lemtis — Sibire „persiauklėjus“ dėkingai užtikrinėti, kad „man tikrai čia nieko netrūkstą“. Kai J. Aisčio ir B. Brazdžionis už tėvynės išleido po keturis naujas poezijos rinkinius, tai A. Miškinui buvo leista pirmą rinkinį paskelbti tik 1965 m. (anksčiau, 1960 m., išleista tik nublukinta rinktinė, neverta šio vardo). Svarbiausia, kaipgi ir galėjo J. Aisčio iš intymaus ir subtilaus lyriko „persiauklėti“ i „veiksmingą“, „revoliucingą“ „poetą — trimitininką“ (kokio dar pernai, 1967 m., jaunujų poetų vardu rei-

Albina Makūnaitė. Lino dūna (medžio raizėnys). Albina Makūnaitė yra viena iš stipriausių, jau pokario kartos grafikų šiuandieninėje Lietuvoje. Jos kūryboje vyrauja grynai lietuviškieji elementai, susieti su mūsų liaudies dainomis, pasakomis ir aplamai tautodailė. Šia prasme dailininkė kūrybingai tęsia vyresniųjų mūsų grafikų V. Petravičiaus ir P. Augiaus tradiciją.

kalavo A. Mikuta), o B. Brazdžionis — iš religinio ir patriotinio poeto, šaukusio „tautą, G. PU užguitą“, i nuolankų bolševikinio ateizmo tarną ir ugniną sovietinės vergijos šlovintoją! Galima kelti klausimą net ir dėl „malonės“ Sibire „persiauklėti“ abiem šioms poetams, kuriuos sovietinė „Lietuvių literatūros istorija“ III tome, skirtoje kapitalizmo epochai (atseit, nepriklausomos Lietuvos laikotarpiui), įrikiuoja „dekadentinės literatūros“ skyrelin. Šių dviejų poetų traktavime akivaizdžiausiai dokumentuotas šios akademinės literatūros istorijos partinis šališkumas. Kad J. Aisčio poezija yra

„tolima darbo liaudies interesams“, šypsodamiesi galime ir sutiikti, nes gi žinome, ką sovietų žodyne „darbo liaudis“ reiškia. Tačiau sunku ir besišypsoti, kai B. Brazdžionis kaltinamas skelbiant „būties beprasmiškumą“, žmogaus nuvertinimą, „mirties adoravimą“.

Nelengviau būtų buvę Lietuvoj likti ir H. Radauskui, įrikiuotam i tą patį „dekadentinės literatūros“ skyrelį. Skeptikas ir individualistas, jis iš tiesų nei i Dievą žadino, nei tautą šaukė, nei kitu koku „antikomunizmu“ nusidėjo. Tačiau, deja, H. Radausko poezijoje principiskai nėra vietos nė komunizmo staty-

boms, kaip aplamai bet kokiam visuomeniniam angažavimuisi. Jis tikrai yra estetizmo atstovas, o sovietiniam žvilgiui tai jau savaime yra ir dekadentizmas. Gi „sveikame“ komunizme nėra vietos „buržuaziniam supuvimui“. Dėl to ir H. Radauskui nebūtų buvę vietos tėvynėje be atitinkamo (ir būtent — labai radikalaus) „persiauklėjimo“.

„Žemės“ antologijon įglauto V. Mačernio ignoravimas akivaizdžiai parodo, ko galėjo tikėtis i visi žemininkai poetai. Traukimosi dienomis fronto sukury žuvęs gimtinėj, V. Mačernis nespėjo nusidėti nė tėvynės palikimu. Vis dėlto jis buvo totaliai igno-

Kertinė Parastė

TENDENCIJA, PUSIAUSVYRA IR ŽODŽIŲ EKONOMIJA

Jei kas nors paklaustų, kam mums yra reikalinga lietuviška spauda, kai šiame krašte yra tiek periodikos, kurios vien pavadinimus beskaitant, reiktų sugaišti nemažą laiką, atsakydume, kad anojje spaudoje nėra žinių apie mus pačius — lietuvius. Ir tai yra tiesa.

Bet ar vien to gerai spaudai užtenka? Pažvelgus atgal, pastebėsime, kad spausdinto žodžio raida turi ir šoktelėjimus ir tendencijas, kurios yra vengtinios. Kai mūsų ankstybieji rašytojai — Daukša, Donelaičiai, Daukantas ir kiti — mėgino raštu išsireikšti dar taip mažai oficialiai vartojama lietuvių kalba, jie tuo pačiu dėjo ir pamatus, ateičiai — mūsų dar jaunai literatūrai, kuri, laukui bėgant, vis gerėjo. Ir nors tautinio atgimimo sraute 1883—1905 m. pasirodžiusi Aušra, Šviesa, Varpas, Tėvynės Sargas ir kiti laikraščiai dėjo pirmuosius pamatus lietuviškajai spaudai, tik po spaudos atgavimo šioje srityje buvo pasištūmėta kiek normalesnė vanga. Mat, 1883—1905 m. periodikoj dėl nenormaliausių mūsų istorijoj priežasčių — spaudos uždraudimo gal kiek jau tėsai ir savotiškai nenormali tarpusavio trintis. Srovingsumas ir polinkiai i šališkumus ugdė reikala leisti vis naujus ir naujus leidinius. Kai kurie jų ilgai neišsilaikė. Kiti savo pirmaisiais numeriais bandė liudyti pavyzdį spaudos principai, bet vėliau vėl slinktelėdavo i sroviškumą. Ir tik po spaudos atgavimo ir, ypač nepriklausomybės laikais, periodikoj turinio atžvilgiu jautėsi kiek ramesnis nusiteikimas.

Nenormaliam periode, kaip ir šiandien iševijoj, spaudoje dominuoja karštas rūpestis. Tokie laikai, sakoma, yra nepatogūs idealiai spaudai ir, atrodod, neverta dėl to nei sielotis. Bet ir žinant, kad nei partinė, nei periodika su misija negali būti kuri ar universal, vis dėlto atsiranda tuo abejonų. Jie klausia: kodėl mūsų spauda yra tokia nelanksti, neuniversali, užsidariusi ir tik vienu standartinu iševio tipu besispecializuojanti? Tokie abejojimai vargu ar reikalauja idealios spaudos, nes tokios gal ir nėra. Bet nesutariame ir

dėl mūsų spaudos tobulumo: vieni sako, kad jos yra per daug, kiti užsimoja net naujus leidinius išleisti, treči vėlgi klausia: kodėl? Ar tai yra reikalinga? Bet ar šiame spaudos gausume ir vis naujos gimime netūno iševijos nenormalaus periodo šaknys, savotiškas 1883—1905 m. periodo pakartojimas?

Juk papildymais ir aštriais prieštaravimais, kaip ir anais sunkiais laikais, situacijos nepakeisime. Tik atvėrę akis i šias tendencijas, šio to gal pasieksime. Juk ir laikai šiandien yra kitokie. Šiais moderniais, tikslios minties ir puikios laikraštinės technikos laikais ir iševijų spauda galėtų būti pagerinta ir šokia tokia pusiausvyra jai atrasta, tautiškumą, universalumą ir specialią misiją suderinant tarp savęs.

Pagalvokime tik apie žodžių ekonomiją ir mūsų įprastą šnekumą. Raštai, sukirpti iki minimumo (500—1500 žodžių), juk užleisti vietą įvairumui, spalvingumui, keliems vedamiesiems ir net komentarams apie didžiąją pasaulio literatūrą, kaip teisingai pastebėjo A. Antanaitis („Trečiojo Pradalgėj“) „kad sąžiningas lietuvis literatūros mylėtojas nepasijustų nuolatiniame menkavertystės komplekse po kiekvieno, sakykim, kad ir Nobelio premijos paskyrimo ir nesidairytų i visas puses klausiančiu žvilgsniu: kas jis toks? iš kur? kodėl? už ką?“ Vietiniai laikraščiai ir vienam puslapyje kartais pajėgia net šešias knygas parenczuoti. Ne tik pasaulio politika, bet ir pasaulio muzika, menas ir idėjos laukia mūsų dėmesio ir šviesos prožektorijų. Nereiktų tik, kad apie visą tą medžiagą būtų vien neigiami atsiliepimai, kaip dažnai pas mus pasitaiko. Lyg neigime viso to, kas ne mūsų, glūdėtų mūsų spaudos lietuviškumas? Gerai balansuota spauda yra ir gera prekė. Todėl dar galima būtų tikėtis, kad ji nenumirs kartu su mumis; juk geras daiktas ir laiko dantims lengvai nepasiduoda ir patogus vartoti tol, kol nereikalauja mažų pataisų.

P. Mln.

Kai filosofija ir literatūra susėda pokalbiui: dr. Juozas Girnius (kairėje) ir Antanas Vaičiulaitis. Jų abiejų studijos ramosos i Laisvės fondo šiemet leidžiamą knygą „Lietuvių literatūra svetur 1945—1967“. Dr. Juozas Girnius ten visumos žvilgsniu aptaria šio laikotarpio mūsų žinykštę literatūrą, o Antanas Vaičiulaitis rašo apie laisvojo pasaulio lietuvių poeziją.

Nuotrauka Vyt. Maželio

Šiame numery:

- Tendencija, pusiausvyra ir žodžių ekonomija.
- Ar būtų buvę galima sukurti visa tai, likus tėvynėje?
- Adolfas Valeška apie parodą skaidrėse.
- Stasys Pilka rašo apie Antaną Sutkų.
- Alb. Baranausko eilėraščiai.
- Kazys Almenas, gyvuliai, žuvis ir Ji Ugandoje.
- J. Jankus ir J. Švaistas laurateal.
- Akademinės prošalavės.

ruojamas. Tik po dvidešimt metų „Poezijos pavasario“ antroje knygoje (1966) buvo įdėtas V. Mačernio eilėraščių pluošteliu su trumpu kritiku V. Kubiliaus apie jį straipsniuku. Po šio mosto vėl senoji tyla apgaubė V. Mačernį. O, rodos, V. Mačernį būtų buvę galima nesunkiai priimti. Tiesa, savo sonetuose jis nusidėdė i probleminių nerimų, ir maištingą dvasią. Bet užtat jo „Vizijos“ yra ištisas himnas dirbantiesiems — išdidžioms žemdirbių gentims. Rodos, tektų tik pavydėti V. Mačernio posmų tiems, kurie programon turi įsirašę darbo kultą. Tačiau kadangi V. Mačernis savo žemės artojų nesubolševikina,

tai ir lieka svetimu — propagandai nepanaudojamu. „Nepanaudojama“ ir kitų žemininkų poezija. Tegu ir K. Brazdūnas savo žemdirbius gaubia ko ne šventa garbe, bet partiniu žvilgiu reikia ne protėvius kape liuose garbinti, o kolchozininkus skatinti šiemet didesnį derlių išgauti. Panašiai, bolševikiškai žvelgiant, nėra naudos ir iš H. Nagio poezijos: kai reikia visus apie partiją spiesti ir šlovinti partijai atsidavimą, tai H. Nagys puoselėja individualistinį išdidumą ir miglotai kažkokio abstraktaus brolio ilgisi. Dar blogiau su A. Nykos-Nilūno poezija: kai

(Nukelta i 2 psl.)

Val. 2 iki 4 v. p. p. ir 7 iki 8 v. v.
Tieci, ir Seštad, pagal susitarimą.

Ofiso tel. 767-2141. Namų 636-4850

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road

Val. pirmad., antrad., penktad. 1-4
ir 6-8 v. v. ketvirt. 5-8 v. v.
Seštadienis 12-2 val. p. d.

ANTANAS SUTKUS, KŪRĖS LIETUVOS TEATRĄ

Prietemy atėitim nesuabe-
jojės. vilti jungė su pasiro-
šimu darbui. Kauno miesto
lietuviškai scenai retos do-
vanos. Pirmieji barai.

Mirė jis nuostabią gražiai.
Bekalbėdamas apie Vydūną.
— — — — — de ja, tą dieną, ka-
tūrėjo skaityti naują pasaka-
tą balandžio septynią buvo pasar-
votas Kauno Valstybinis.
Dramos teatre; karstas skendo
gėlėse ir vainikuose. Tos pa-
čios dienos trečią valandą ly-
dėjom į Petrasūnų kapines.
Iš dviejų laisčių.

Iš žemiškos būties išėjo An-
tanus Sutkus. Pats paskutinis
Lietuvos profesinio, meninio
Teatro tvėrėjas. Trimis ir net
keturiomis dekadomis pergyve-
nęs amžininkus užsėdėjęs:
Juozą Vaičkų, Kastaną Glin-
skį ir Aleksandrą Vitkauską,
taipgi pasiryžusius kurti pas-
tovią, nepalenkiamą tautinę sce-
ną, teritorijoje viešai istorinį
vardą praradusioje, savų žmo-
nių tarpe, kuriems ką tik ėmė
vaidintis savarankaus politinio
gyvenimo ir atgimimo mirasas,
krašte, kurio miestuose jau vy-
ravo dvi svetimos kalbos, šaly-
je, tegalėjusioje pasigirti vien
mėnka kultūrine tradicija ir na-
cionalinio teatro utopija.

Antanas Sutkus, bežadas pa-
sinerti farmakologijos bei farma-
kologijos rutinoje, gyvenimą
staiga nukreipė į sceninę alche-
miją ir teatrinę metafiziką. Ir
šiam pašaukimui ištikimas iš-
liko iki to laiko, kai jau 76 me-
tų sulaukęs, atėjo į Kauno Po-
litechnikos instituto trečiųjų
rūmų salę, į antrą Vydūno 100-
ioms gimimo metinėms skirtą
vakarą, š. m. birželio 5 d., kad
pasidalytų su klausytojais pris-
iminimais. Lengvu žingsniu
priėjo prie mikrofono. Bekalbė-
damas, staiga sustojo ir par-
krito. Jau nebegyvas. Vos pra-
taręs, kad 1913 metais išvyko į
Maskvą studijuoti vaidybą. (Ga-
lis pasigirti, jog šešis dešimtme-
čius vienu ar kitu būdu, tiesio-
gimiai ar mintimis buvo lietu-
viškai scenai pasitikėjimo ver-
tų žmogumi.)

Antano Sutkaus jau nebėr.

STASYS PILKA

Jo biografijos puslapiams pa-
statytas taškas. Paskutinis ir
neištrinamas. (Laimė, jis pats
suspėjo surašyti prisiminimus.
Ypatingai juose, berods, susto-
jės ties "Vilkolakis" laikotarpiu.)

Kas gi paskatino jaunuoli
nuo Sakių, Salinės viensėdyje
gimusį, už lietuviškumą 1904
metais išvartą iš Kauno gim-
nazijos, ir po Marijampolėje
lietuviybėje dar labiau užsigrū-
dinusį, kas jam davė impulsą
susidomėti teatru? Nepatingė-
kim mintimis grįžtelėti į anas
dvidešimtojo šimtmečio pradžios
renesansines mūsų šalies nuotai-
kas. Spausdintas žodis ir sceni-
nis lietuvių kalba veiksmas aną

Antanas Sutkus

syk buvo prisikėlimo gairėmis!
Lietuviškame "lošime" dalyvau-
ti pareigą jautė kone kiekvienas
šviesuolis ir patriotas. Mūsų šlei-
scenai dramaturginę žaliavą tei-
kė žemaitė, Vaidzantas, Žmona,
Dvi Moterys, Liudas Gira, Ka-
zys Puida, Keturakis. (Dar
ankščiau Amerikoje pirmą mū-
sų istorinę tragediją parašė Jo-
nas Grinius, šia linkme plušėjo
Nagornoskis ir daug kitų.) Sa-
vam teatru į talką netrukus
atėis Maironis bei Putinas. Vai-
dinta visur, kur tik spietėsi lie-
tuviai. Ne vien Lietuvos kloi-
muose, bet ir kiekvienoje išeivi-

jės kolonijoje.

Pirmas lietuvis, kuris ryžo-
si vaidybos meno pasimokyti ir
pirmas mūsų "profesiona-
las" buvo Aleksandras Vitkaus-
kas. Kauniečio. Nuvykęs į Mask-
vą ir ten talentą atšlifavęs. Šu
šiuo entuziastu Kauno "Dainos"
draugijoje susitinka ir bendrau-
ja Antanas Sutkus, jau nuo
1908 metų dalyvavęs mėgėjų
spektakliuose. Pasekmė: 1911
metais Maskvon išvykęs vaisti-
ninko padėjėjo padėties siekti,
jau ateinančiais metais nu-
krypsta į scenos meno studijas.
Praktiškas, pedantiškas, apdai-
rusis A. Sutkus patikėjo Lietu-
vos meninės scenos utopijai. Be
teoretinių disciplinų, jis nukryps-
ta į režisūros padėjėjo, vadina-
mo inspiciento, techniką, ama-
tą. Stropumas, pareigas vyk-
dant, ir režisieriams pasitiki-
mą kėliaus uolumas padeda gau-
ti darbą net dviejuose Maskvos
teatruose. Meniniai brandina
bendradarbiavimas su kūriny-
gu režisierium Fedoru Komis-
sarževskiu (1882—1954; nuo
1919 m. plačiai žinomas Angli-
joje ir Amerikoje.) Formaliai
Antaną Sutkų, manyčiau, yra
paveikęs ir kitas žymus Mask-
vos režisierius Aleksandras Tai-
rovas (1885—1950). Ir prieška-
rinėje Rusijoje paplitusi simbo-
linio teatro moda kurį laiką ska-
tino Antaną Sutkų nemažai ra-
šyti "santarmingos" scenos te-
momis.

Grįžtant į Kauną, nepatogu
užmiršti, jog Kaunas davė re-
kordinį (net tris!) menininkų
profesionalų skaičių: Oną Ry-
maite, Antaną Sutkų ir per
staigiai kūrybiškai perdegusį
Aleksandrą Vitkauską. Ne vi-
na kita Lietuvos vietovė, nei
viena išeiviskoji kolonija pro-
porcingai tokios duoklės profe-
siniam mūsų teatrui nedovano-
jo. Saviveiklinėje scenoje rei-
škėsi šimtai "artistų", tik visi
jie, į teatrą rankomis numoje,
nepriklausomybės pradžioje pa-
suko į labiau užtikrintas sritis,
į daugiau imponuojančias žiny-
bas.

Jau 1918 metais, į Kauną su-
grįžęs, Antanas Sutkus organi-
zuoja pusmetį veikusią vaidy-

L. Katinas

Silio ežeras Lietuvoje (1965)

Atrieda vidurvasario perkūnija

ALBINAS BARANAUSKAS

AUDROS BEPRASYBĖ

Atrieda vidurvasario vakarą perkūnija.
Tačiau jaunystės šaukimas mūmųse
Nepalikio jokio pėdsako. Tik tikimės, kad
Gal siek tiek atvės. Iškliol, būdavo, vis
Dar gyva žemė, apsiniaukęs džiaugsmas, per
Sapną miežių laukus.
Ant drebančio grindinio susmuko
Diabetiška viltis.

POETUI

Per viso rytmečio daubas ilgais
Popietės šėseliais išpylė
Atsiseigęs amatininkas pasivaikščiojamas
Geltoną su pavėsiu terasą.
Nes artinasi vasaros atostogos.
Jis klaupiasi į žolę už šešiolika prielinksnių
Ir už galininko galūnę.
Geras, geras tasai amatininkas.
Jam nepavydu, kad mums vasaros atostogos.
Ties jo plinkančia galva
Mūma palinkę gluosniai.
Jo rankos išsisi ant šviesiai mėlynos
Staltiesės, jis klausia, kaip vakaruose
Vėrkia vakaras, ir žiūri, kaip
Per Oskabalius atvažiuoja
Juodi vežimai.

P. C.

Trys tušti indai ant pienu aplaistyto stalo, ir
Virtuvėjų dar tebešildanti koklinė verdama
krosnis: tai

Problemos pačios savaime išsprendimas. Ne per
Nemiga, o tokiu būdu, kaip vaikystėje. Dar prieš
laikraščio
Skiautele užsėbiančią žiburį, tvokstelia ilgą ir aukštą
Vienišo paukščio lankoma amžinybė. Dar vis
gamtovaizdžiai
Po lietušų pusryčių ant kertamo miežių lauko
trūkdavo
Nepasibaigiančios praecies skonio. Bet šiame
paveiksle
Naktį atvaizduojantis atsakymas, tai kaip
krautvėlės pas tvorą ranka
Rašytoje iškaboje, kur tau jau nelieka nė jokių
Abejonių. Žinodavome iš mažens, kad pabaigoj
Išeis į gera. Vakaro vaiduoklis
Niekur nesas beržas visas
Kvepiąs prie automobilio
Pilnutelio aštuonioliasdešimt ketvirtosio plento.

SUPAMOJI KĖDĖ

Matau viską savo akimis:
Miško pakraščio rikiuojasi raiteliai.
Girdžiu komandą nesuprantama kalba.
Katinas mūrmėdamas atsislieja į knygą.
Upėje po žvaigždėmis laivelis.
Ne, tai ne pas mus atvažiuoja.
Tai tikrai kaimyno gerai prižiūrimas vėjas.
Mus visus buvo taip pakirtusi kelionė!
Bet ką tai reiškia jauniems, ieškantiems progų
pamilti...
Nepirštas lapas prieš akis yra kaip atkintas
Vyno butelis. Klausydamas šalto vakarų šauksmo,
Cūpė citrina barzdotas generolas.
Pro langą neša nepažįstama kvapą.
Kas norite ateiti čia pas mane, paklausti
Supamosios kėdės grojimo?

bos studija, o po to ir Tautos
teatrą, veikusį su pertrauko-
mis iki 1924 m., pirmuose žy-
giuose gavusį net dar neturtin-
go valstybės išdo paramą. Gre-
ta gyvenimui ateina ir satyros
teatras "Vilkolakis", įvairiomis
fazėmis besireiškęs šešerius me-
tus. Abi instancijos dar savi-
veiklinio ar jaunuomenės prusi-

nimo pobūdžio.

Sceninio meno pedagogas.
Režisierius. Naujoviškų vė-
jų skleidėjas, tvirtai Lietu-
vos žemėje stovėjęs. Galingi
talkuinkai.

Buvo dvidešimt šešerių metų.
Imponuojančios išvaizdos, net
patrauklaus veido, vidutinio

ūgio, transliavęs savimi pasiti-
kėjimą ir orumą. Suvalkiečio ti-
pas. Rodas savajai kalbai iš-
skirtinį dėmesį, savajai asme-
niui reikalaujantis pagarbos, sa-
vuose sumanymuose — užsispy-
ręs, ištvermingas. Sugėjas jti-
kinti ir neretai palenkia. Toks
Antanas Sutkus atėjo į Lietu-
vos (tikriaus pasakius, — Kau-

IŠILGAI AFRIKOS

Kazys Almenas

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio)

12. UGANDA — AFRIKA SU VISAIS PATOGUMAIS

Gulu - Kampala - Tororo, 68. V. 7—15

Visi įspūdiškai gyvenime būna sąlyginiai.
Jei būčiau atvykęs į Ugandą tiesiai iš Euro-
pos, be abejo, ši kraštą aprašyčiau labai
skirtingai. Bet aš gi pasiekiau Ugandą po
mėnesio, praleisto Sudane, ir man iš pra-
džių atrodė, lyg būčiau iš viso Afriką palikęs.

Cia jau egzistuoja keliai! Stropiai prižiū-
rimi, žvyruoti keliai, o tarp svarbiųjų mies-
tų — kuo puikiausios asfalto juostos. Čia
daugumas žmonių jau apsirengę! Bet kur
gausi šalto alaus! Restorane paduoda valgi
su peiliu ir šakute.

Galėčiau tęsti šį sąrašą. Tom pirmom
dienom vis nauji ir nauji faktai stebino ma-
nė. Lyg ir žinojau, jog vadinamoji Rytų Af-
rika (Uganda, Kenya ir Tanzanija) yra eko-
nomiškai toliau pažengusios valstybės, bet
prie tokio ryškaus skirtumo nebuvau pasi-
ruošęs. Neperdėsiu nei truputį tvirtinda-
mas, jog Rytų Afrikos miesteliuose ir ypač
miestuose gyvenimo patogumo lygis prašo-

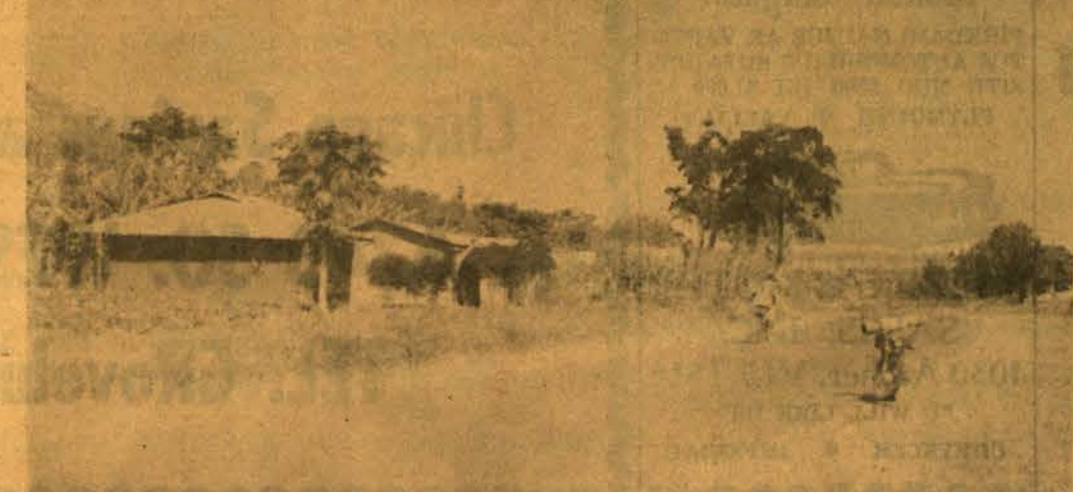
ka dabartinį Rytų Europos lygį. O aprūpi-
nime prekėmis ir įvairius patarnavimus
tai net gana toli prašoka. Nėkalbu čia apie,
taip vadinamą, "turistinį lygį". Už gerą pi-
nigą turistai Rytų Afrikoj gali keliauti ir
gyventi visai liuksusiniam standarte, nei
kiek nebogiiau, kaip, pavyzdžiui, Ameri-
koje. Aš to "gero pinigų" neturiu ir, su retom
išimtim, per visą kelionę gyvenau ir valgau
su vietiniais gyventojais. Jie gerė drumzli-
nų Nilo vandenį, geriau ir aš ji, jie miegojo
ant žemės pasikloję vien šiaudinį kilimėlį.
lygiai taip miegojau tada ir aš.

Bet ne Ugandoje. Kad ir mažo miestelio
vietinių užėjoje lova čia nakčiai paklota
švariom paklodėm ir antklodėm, nors tik iš
molio drėbta karčiamėlė baobab medžio pa-
vėsyje, bet kampe puikuojasi šaldytuvai ir
alus (Ugandos gamybos, žinoma, bet geras
ir gaiviai vėsus). Ir tai ne baltųjų patogumui
sukurtas gyvenimo lygis. Uganda yra
visai "juodas" kraštas. Kolei pasiekiau sos-
tinę Kampalą (500 km į pietus nuo Sudano

sienos) baltų žmonių kaip ir nemačiau.

Tai, atrodo, lyg ši atkarpa taps Ugan-
dai taikomų pagyrimų virtine. Be abejo, bū-
tų galima ir Ugandoje rasti blogesnių jos
pusių, bet man kur kas daugiau imponuo-
ja tos gerosios, tai apie jas ir rašysiu.

Svarbi ty pliusų dalis tai, iš tiesų, visai
ne ugandiečių nuopelnas. Vienas svarbiau-
sių pliusų yra pats klimatas. Sunkoka pati-
kėti, bet juo labiau artėjau prie ekvatoriaus,
tuo klimatas darėsi malonesnis. Paslaptis
to reiškinio nesudėtinga. Nuo Viduržemio
jūros iki Jūros reljefo pakilimas yra
toks nepastebimai lėtas, jog vietomis Nilas
tiesiog nežino, į kurią pusę tekėti ir, bandy-
damas įvairias galimybes, net suskyla į ke-
letą vagų. Į pietus nuo Jūros visa tai žymiai
pasikeičia. Lyg pakopos, viena po kitos pra-
deda kilti virtinės kalvų. Tai gana banguo-
tas kilimas, visą laiką tenka važiuoti tai že-
myn, tai aukštyn. "Maziukas" net kosėti
pradėjo. Nors keliai buvo geri, judėti į prie-
kį teko gana lėtai. Visai čia pasikeičia ir

Štai kokie keliai "tamsiajame" Afrikos centre. Dešiniau pakelėje stovi nuo kalvų kiek pavargęs
mano "Maziukas".

Ugandos sostinėje Kampaloje.

Baltojo Nilo ūpas: tingi, drumzlina upė tam-
pa šniokščiančiu, putojančiu verpetu ir dau-
žosi, išsiraususi vagą giliai tarp uolų. Šitas
aukštis, kuris prie Kampalos pasiekia maž-
daug kilometrą, labai maloniai veikia čio-
nykštį klimatą. Net ir saulė nebėra taip
žiauriai kandi. Mat, kartu su aukščiu atsi-
randa ir drėgmės ir dažniau dangus būna
debesuotas. Nebėra jau reikalo vidurdienio
metu lyg išganymo ieškoti šešėlio ir, jame
sudribus, stengtis kuo mažiau judėti. Iš tie-
sų, per savaitę, kurią praleidau Ugandoje,
temperatūra nepakilo aukščiau 27° C. Chi-
cagoje būna karščiau.

Antra Ugandos palaima, tai žemė. Kalvo-
ta ji, bet kalvos nuožulnių šlaitų ir dirva čia

visur stebėtina derlinga. Pranyko visiškai
iki šiol dominavęs dykumų pilkumas arba
savanos išdžiūvęs gylumas. Viskas čia
sodriai, tirštai žalia. Kraštas gana tankiai
apgyvendintas. Visur pravažiuojį vėslius
kukurūzų laukus, prie pat kelio milžiniškų
bananų medžių lapų tarpe geltonuoja, atro-
do, vos panešamos bananų kekės, kalvų at-
šlaitėse tvarkingai išsiriškiavę tamsaus ža-
lumo kavos plantacijų krūmai. Tiesiog akį
ramina šis žaliai dosnus kraštovaizdis.

Jei reikia jau ieškoti Ugandos minusų,
tai vienas iš jų būtų nebent tas, jog toki-
me civilizuoame krašte nėra daug egzoti-
kos, apie kurią galėčiau štai šiuose užrašuo-
se rašyti. Pavyzdžiui, kad ir toks paprastai
egzotikos medžioklėje garantuotas metodas
kaip atsilankymas vietinių karčiamoje. (Sa-
vaime suprantama, lankiausi tik žurnalisti-
niais sumetimais.) Patiri ten, jog iš tiesų
(norėtume ar ne tai pripažinti) Amerikos
buitinė kultūra yra daug artimesnė negrams,
negu, pavyzdžiui, arabams. Panašumas pa-
siektas per abipusį susitarinimą. Amerika
yra perėmusi negrų muziką ir šokių, negrai
perėmė dalį amerikietiškujų papročių.
Gal todėl ir Ugandos karčiamoje sėdima
prie baro ant aukštų kėdžių, merginos rūko
cigaretės, geriamas alus ir škotiškoji degti-
nė, įvairiaspalviai blykščiojantis "jakebo-
xas" trenkia Chubby Checker tvistą.

Tiek egzotikos tai ir Marquette Parko
"Gintare" rasi apšalai.

Atvira kalbant, vienintelė tikrai egzo-
tiška, Ugandoje sutikta, asmenybė buvo ma-
no (pilietybės prasme) tautietė. Atstiko
tai prie "Murchison Falls" gamtos drausti-
nio vartų. Milžiniškas tai draustinis, užiman-
s daugiau kaip 4,000 kvadratinį kilometrą
plotą. Manęs su "Maziuku" pagal įstatymą
draustinį neleido, nes, kaip pareiškė man-

(Nukelta į 4 psl.)

Medis, auganantis ne vaisius, bet paukščių lizdus.

ISILGAI AFRIKOS

(Atkelta iš 3 psl.)

dagus vartų prižiūrėtojas, girdi, jus ten drambliai sumindžiotų... Vėliau pasirodė, jog tai nėra tik vaizdi metafora. Kai mašina važiuojame per draustinį, tai tiesiog skyrėmės kelią per dramblių, buivolų, begemotų ir kitų keturkojų kaimines. Atrodo jie panašiai, kaip ir zoologijos soduose, tik kad čia jų kelis tūkstančių kartų daugiau. Ganosi sau po savaną, panašiai kaip karvės Neb-raskoje ir į pravažiuojančias mašinas visai nekreipia dėmesio.

Bet atgalios prie vartų... Ką darysi, teko laukti, kol koks pravažiuojantis "susimylės" ir mane paims kartu. Na, ir netrukus atvažiavo naujame "Land Roveryje" su negru šoferiu būtent "Ji".

Deja, šį kartą scenarijų rašė likimas. Ji jo, būtų blondinė, apie 25-ų metų, turėtų aristokratą, bet mulkį vyrą, kuris į "ją" nekreipia užtenkamai dėmesio. Esu matęs "afrikiečių" filmų ir gerai žinau, kas tokiu momentu turėtų į sceną įvažiuoti.

Dabar. Jei rašytų romaną "ji", be abejuvo žila, arčiau 60-ties, aukšta, kaulėta ir energingu skardžiu balsu. Bet maloni moteris. Tuojau sutiko mane paimti kartu. Pasirodė, ana važiuoja į patį draustinio vidurį. Išdau. Vos spėjau žvalgytis į taip gausius zoologinius eksponatus, nes ji pasirodė besanti gana kalbi. Ji antropologė. Profesoriauja kažkuriame Amerikos universitete. Dabar vadovauja Rockefellerio fundacijos finansuojamai ekspedicijai, kurios tikslas tyrinėti: "Kaip vietiniai gyventojai prisitaiko prie besikeičiančios jų dietos?" "Kaip pats tikriausias kelias į širdį eina per pilvą, — aiškino ji man, — taip ir naujovės tegali prigyti, jei bus pakeistas mitybos būdas."

Reikia, mano kolegė yra mokslininkė, tik truputį kitos srities. Pasitūlė man net kokiai dienai prisidėti prie jos ekspedicijos. Ką gi, jei mokslo pasaulis manęs jau taip pagaudauja, negaliu atsisakyti. Sutikau.

Sekančios dienos tyrimo objektas buvo žvejų kaimelis, esantis prie netolimo Alberto ežero. "Jis parinktas, kaip atsilikęs, tradicinis kaimelis", — paaiškino man mokslininkė ir užtai buvo iš tiesų įdomus.

Alberto ežeras milžiniškas ir, matyti, žuvingas. Ypač daug sugaunama sidabriniai baltos, geros silkės didumo žuvies. Ežero pakrantėje, prie kaimelio, išsivysčiusi tikra tos žuvies perdirbimo pramonė. Metodai visiškai tradiciniai. Dalis žuvies perskeliama per pusę, sudoma ir džiovinama saulėje. Dalis žuvies rūkoma. Kai atvykome, net penkios (skaiciavome jas — visgi buvome mokslinė ekspedicija!) rūkyklos smilko troškiais juodais dūmais. Rūkinimo metodas paprastas, bet efektingas. Virš gana gilių, kokių trijų metrų pločio duobės, iš karčių sudaroma platforma. Ant platformos klojama tvarkinga eilė žuvies, paskui eilė švendrių stiebų ir vėl žuvies. Viskas apklojama senais maišais arba bananų medžių lapais. Pačioje duobėje kūrenama dūminga ugnis. Gatavas produktas būna geros išvaizdos ir skanus. Žinoma, mokslo labai teko jo ir pačiam ragauti.

Tai gi, kaimelis puikus tyrimo objektas. Tik pasirodė, jog manoji mokslininkė neturi nei mažiausio supratimo apie vietinės kalbas, o vietiniai, savo ruožtu, nemoka angliškai. Smulkmena. Dėl to rankų nulieist never-

ta. Vartojame tiesioginio stebėjimo metodą. Vaikščiojame tarp rūkstančių duobių. Antropologė pakelia švendres, kosti nuo besiveržiančių dūmų, bet nepasiduoda. Skaičiuoja žuvis.

— Kiek sugaunat per dieną? — klausia ji. Juodieji žvejai šypsos, nieko nesuprasdami, kiša jai po panosia pačią žuvį.

— Septynios už šilingą, — sako jie. Tiek angliškai tai jie moka.

Tvarkoj. Tai irgi moksliški duomenys. "Septynios už šilingą" — užsirašo į bloknotą antropologė. Po to skaiciavome laivelius. Užsirašė, jog du iš jų su motorais, kiti be motorų. Apžiūrėjome džiovinimui pakabintus tinklus, landžiojom net po žvejų kaimelio trobeles. Reikia pripažinti, niekas iš vietinių nendrijo mokslininkę pasipriešinti. Apie vidudienį ji nusprendė, jog reikia nuvykti į kitą pusę ežero, kur irgi yra žvejų kaimelis. Nuspręsta, reikia turi atsirasti ir priemonės. Atsirado. Maždaug pirštais susirodėme su savininku vieno iš laivelių su motoru. "Ar jis gali mus perkelti per ežerą?" — rodo antropologė. Kodėl ne? Už smulkia, 30 ties šilingų suma, jis tai mielai padarys. Gerai, kod Rockefelleris finansuoja ekspediciją. Per pusantros valandos, nebologai bangų pasupti, persikėlėme.

— Matai, — sako man antropologė, kai išlipom, — verta buvo persikelti per ežerą. Čia naudojamas visai kitas rūkinimo metodas. Pirma žuvis apkepama, tik tada kraunama virš duobės rūkinimui.

Iš tiesų. Kaimelis čia labai panašus į pirmąjį, tik kad čia duobės buvo ką tik ruošiamos žuvies rūkinimui. Žuvis tikrai trumpai apkepama, tada kraunama į tvarkingas eiles ant švendrių stiebų platformos.

— Bet, — tariau nedrąsiai, — kad mes kitoje pusėje nematėme paruošimo rūkinimui. Gal ir ten panašiai daroma?

— Ne, ne! Čia aiškiai kitas metodas, — tvirtino ji. — Arikoje, mat, viskas labai įvairu. Kiekviena gentis, kiekvienas beveik kaimelis turi savo skirtingas tradicijas.

Užsirašėme visus tuos duomenis į bloknotą.

Po eilės kitų smulkių nuotykių (pavyzdžiui, motoras užspringo viduryje ežero) grįžome į pirmąjį kaimelį prieš 6-tą valandą. Kelių duobių rūkymas buvo čia ką tik pasibaigęs, ir visas ciklas buvo pradėdamas iš naujo. Ant šviežiai nukirstų švendrių stiebų buvo kraunamos apkeptos (!) sidabriniai baltos žuvys. Aš, žinoma, nesakiau nieko, bet antropologė viešai pripažino savo klaidą.

— Ne, sakė ji, — vis dėlto rūkymo metodas yra toks pat abiejuose kaimeliuose.

Ir ji išbraukė kai ką iš savo bloknoto.

Tikrai ne dėl humoristinio efekto aš čia ją pristatau lyg ir pasiūpydamas. Savo vietoje, Amerikos universiteto bibliotekoje, ji greičiausiai visai nebologa mokslininkė. Bet čia, juodų žvejų kaimelyje, tarp rūkstančių duobių ji iš tiesų buvo tikras kuriozas. Humoro efektui anei truputį nereikia perdėti jos žodžių.

Štai pavyzdys. Prieš grįždami, mes dar aplankėme vietinę mokyklą ir buvome mandagiai priimti mokyklos direktoriaus. Direktorius — simpatingas žmogus, plataus kampo veido, lėto būdo, kažkuo panašus į juodą Spencer Tracy. Žinoma, jis gerai kalbėjo angliškai.

Vos tik prisėdome, be jokių įvadų ir gana agresyviu balsu ji kreipė į direktorių: — Prie ežero aš pastebėjau daug mo-

kyklinio amžiaus vaikų kaip tik pamokų laiku. Norėčiau žinoti, kodėl jie ne mokykloje?

— Matote, ponai, — lėtai pradėjo direktorius. Dieve mano! Kiek priežasčių ir Amerikos mokyklos direktorius galėtų išvardinti, kodėl ne visi vaikai lanko mokyklą. O čia gi vadyrų Afrikos!

Bet ponai neleido jam baigti. — Mat, yra labai svarbu, kad visi vaikai eitų į mokyklą, — pareiškė ji.

Direktorius mirktelėjo, patrynė savo juodas kaulėtas rankas ir sumurmėjo, jog taip, jis su tuo originaliu tvirtinimu pilnai sutinkas.

Kai grįžome atgal į draustinį, mat — ji buvo apsistojus draustinio centriniame ir labai liuksusiniame viešbutyje, įnai pakvietė mane vakarienei.

Aš sumurmėjau, jog šitai lyg ir nepatogu ar kažką panašaus.

— O nebijokite, — paaiškino ji man atvirai, — aš tai vis vien surašysiu į ekspedicijos išlaidas.

Jei taip, tai taip. "Paraa Lodge" ir yra vienas iš tų minėtų liuksusinių, turistams pritaikytų viešbučių. Kilimai čia imituoja leopardo kailį, durys apvedžiotos (jau tikru) dramblio kaulu, kelneriai raudonose livrėjose, greitai ir paslaugūs. Kiek tų valgių buvo vakarienei, neskaičiau, bet buvo jų daug. Sheraton - Hilton nesigėdintų tos virtuvės.

Kai baigėme, žinoma, padėkojau.

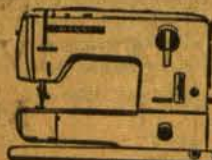
— Nėra už ką, — tarė ji, — aš mėgstu valgyti su žmogum, kuris turi tokį sveiką apetitą.

Kas be ko! Vieną žuvį gi tebuva valgęs visą dieną. Be to, Uagandoje be šios mielos antropologės daugiau pakvietimų ir neteko priimti. Net arbatos man niekas nefundijo.

VALOME
KILIMUS IR BALDUS
Plauname ir vaškuojame visų rūšių grindis
J. BUBNYS — Tel. RE 7-5168

SIUVIMO Mašinos

* ELNA
* BERNINA
* NECCHI
* VIKING
* PFAFF
* SINGER

Šveicariškos, vokiškos, itališkos, japoniškos ir kitų firmų.

Taisome, parduodame ir nuomojame priemonėmis kainomis ir sąlygomis. Darbas greitas ir sąžiningas. Turime dalis, pritalkome pagal skonį kabinėtus. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiesčiuose.

E. & B. DISTRIBUTING CO.
4081 So. Archer Avenue
(Archer ir California)
Chicago, Ill. 60632, Tel. 927-4702
Ved. Arvydas M. Dikinis

LEO'S SINCLAIR SERVICE
LEONAS FRANCKUS
Stabdžiai, Sankabos, Transmisijos, Tune-up ir Motorų Remontas
5759 So. Western Ave.
Kampus 58th Street
Telefonas — PROspect 8-9533

MOVING
Apraustas perkraustymas
Ivairių atstamų

A. VILIMAS
823 WEST 34th PLACE
Telef. — FRontier 6-1882

Kuriam galui mokėti daugiau?

PIRKDAMI NAUJUS AR VARTOTUS AUTOMOBILIUS SUTAUPYSITE NUO \$500 IKI \$1.000
PLYMOUTH * VALIANT

BALZEKAS MOTOR SALES, INC.
4030 Archer. VI 7-1515
"U WILL LIKE US"
CHRYSLER * IMPERIAL

Civilizacija vis dėlto turi ir savo minusėlius. Ne veltui man monsinjoras Pio sakė, jog, norint civilizuoti šiluk genties žmones, reikia juos pirma išmokyti savanaudiškumo. Negali gi būti pažangos, kai viskuo, ką tu turi, privalai dalintis su visa gentim. Ne, norint žengti į priekį, reikia žmogų išmokyti la'kytis įsikabinus į tai, ką turi, ir visom išgalėm siekti to turėjimo daugiau. Monsin-joras Pio su ironija man tai aiškino, bet iš tiesų čia esama gilios teisybės. Ir atrodo, jog Rytų Afrikoje šią pamoką vietiniai jau bus išmokę. Galima tai spręsti vien iš to, jog čia, kad ir mažuose miesteliuose, elgetų netrūksta. O tai, kaip sakiau, palyginus su Sudanu, yra daug turtingesnis kraštas.

Neblogas to pavyzdys yra ir Ugandos sos tinė Kampala. Nedidelis tai miestas Amerikos mastu, bet šiaip jis Amerikai gėdos tikrai nepadarytų. Miesto centre gatvės plačios ir gėlynais apsodintos. Architektūra lakiai moderni. Bankai savo masyvumu kelia klientų pasitikėjimą, kinų afišos savo margumu vilioja užėiti. Blyksi ir Coca-Colos ir Esso ir Fordo reklamos. Netoli to blizgančio centro yra ir atitinkamai apšepęs vargingųjų kvartalas. Nei geresnis, nei blogesnis jis, kaip panašūs kvartalai Chicagoje. Žodžiu, miestas, nors nedidelis, bet nuo pasaulinių standartų neatsilikęs.

Ypatingo dėmesio vertas Kampalos Makarere vardo universitetas. Suprojektuotas jis, matyti, vienos grupės architektų. Tie žmonės, čia dirbdami, turėjo skonio ir fantazijos. Žaisliukas tai, o ne universitetas. Tikrai, niekur modernioji architektūra neatrodo taip gerai, kaip tropinio gamtovaizdžio fone. Matyt, kad tropinė augmenija pajėgi savo vešlumu ir spalvingumu prilygti

architektų vaizduotei. Ir ne tik estetinė prasme tai puikus universitetas. Daugelyje bendrabučių man teko gyventi, bet Makarere universiteto bendrabutis, kuriame praleidau dvi naktis, be abejonės, buvo skoningiausias ir patogiausias. Ir gyvena čia studentai po vieną kambaryje! O jergutėliau! Turtingoje Amerikoje mes gyvendavom bent po du, o Lenkijoje 4—5 žmonės tai norma.

Iš tiesų ta "šiandieninė Afrika" turi labai įvairių pusių.

Pačiam šios atkarpos galui turiu, deja, padaryti iliuzijas triuškinantį atidengimą. Visų ašmenų jaunimui nuo čia toliau skaityti nevalia. Liūdnas tai faktas, bet visgi faktas, ir aš stoju už teisybę. Tebūnie atidengta: Tarzanas džunglėse iš tiesų negalėjo suptis nuo medžio į medį lijanomis!

Tuščiai tokio teigimo nedaryčiau. Ugandos pietuose, Viktorijos ežero pakrantėse pakrantėse stovi džunglės kaip mūras. Įeini į jas tarytum į kokią augmenijos tunelį. Lauke šviečia saulė, bet po ta daugiasluoksne augalijos priedanga tyro vakaro prieblanda, vėsu ir, lyg drėgme persunktame rūsyje, iš viršaus laša vanduo. Lijanų — kiek tik-tai nori. Prasiskverbti pro jas sunku. Atrodo, lyg medžiams neužtektų nuosavo kamieno ir jie norėtų prie žemės lijanomis prisirišti.

Bet negalėjo Tarzanas suptis tomis lijanomis. Bent Ugandoje, e, tikrai ne. Jos žmogaus svorio neišlaiko.

Aš bandžiau.

(Tryliktoje atkarpoje skaitysimė apie Keniją, Mau - mau terorą ir analogijas su Lietuva)

TURTAS 90 MILIJONŲ

Chicago Savings
and Loan Association
John Pakel, Sr., President and Chairman of the Board

LAKŠTŲ TAUPYMO SĄSKAITOS

Chicago Savings jums siūlo šešių mėnesių taupymo lakštus, už kuriuos pelnysite 5 1/4%.

5 1/4%

Lakštai išduodami tūkstantinėmis minimumas yra \$8,000.00. Nušimčiai mokami kas šeši mėnesiai nuo išdavimo datos. Lakštų sąskaitos yra apdraustos F.S.L.I.C.

4 3/4%

TAUPYMO KNYGUČIŲ SĄSKAITOS

Chicago Savings tebemoka už knygutėse žymimas santaupas aukščiausius nušimčius, kokie kad yra leidžiami pagal Federalinės valdžios taisykles. Sudėtiniai nušimčiai apskaičiuojami kiekvieną pusmetį.

DAUGIAU TAUPYSITE... DAUGIAU PELNYSITE.

Chicago Savings and Loan Assn.
6245 SO. WESTERN AVE.
TEL. GROvehill 6-7575

Begemotai "Murchison Falls" draustinėje.

ANTANAS SUTKUS

(Atkelta iš 2 jsl.)

Verdi "Rigoletto" ir A. Rubinskino "Demoną". Bet kai pradėjo statyti St. Šimkaus operą "Pagirėnus", darbą turėjo nutraukti, nes... sustreikavo choro artistai! A. Sutkus nelaimė šiuo atveju, matyt, glūdėjo tame, kad buvo pratęs dirbti su mokiniais ir mėgo profesinės scenos repetitijose aiškiausius dalykus "fiksuoti". (Jo mėgiamiausioji frazė: "Rasit, pakartosime dar sykį", atrodo, ir sukelė anąsyk chorių sukilimą.) Kitokiai disciplinai pratę aktoriams to, aišku, nepadarė: šypsnį paslėpė, jie pagedavimą vykdė iki begalybės.

Antanas Sutkus karjeros pradžioje laikomas "moderniausiuoju" Lietuvos režisierium, šios aureolės spindesius turėjo perleisti kitiems. Naujovėms jam spindėjo dėl jaunumo, iš matytų pavyzdžių, o nebuvo organiskai viduje, sąmonėje ir pasamonėje, gimę. Nebuvo režisierius, kuris efektui atsiekti ir žiūrovus parbloktų naudojant priemonės, nesirūšiančias nei su veikalo idėja, nei su stiliumi ar, pagaliau, ir su turiniu.

Teko pastebėti kai kuriuose nekrologuose Sutkui paslaugiai prisegta aktorius etiketė. Faktiškai jis šio amato beveik nepatyrė. Tesu jį vaidinant temats tik vieną sykį: Žmogaus vaidmenyje viduramžių sukurta "moralės" vaidinime "Visi žmonės" (Tautos teatro). Paliko gerą įspūdį: tiek išore, tiek išlaikytą vaidybą. (Tarp kitko, tai vienas iš įdomiausių Sutkaus Tautos teatro scenoje pastatymų: su mažai patyrusiais, ne visad gabiais aktoriais ir primityvia scenos technika.)

Išgailėjus Lietuvoje kinematografijai, yra vaidinęs, jei ne klystu, filmuose. Tam turėjo gerų duomenų.

Režisavo Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Vilniuje. Kaune su juo, regis, esu, vaidinęs trijuose pastatymuose, įvairiai įvėlęs keturis vaidmenis. Sukrečiančio įspūdžio nuo ano bendradarbiavimo nepasilikio. Bet santykiai buvo korektiški.

Jau "Vilkolajkyje" Antanas Sutkus turėjo talentingus bendradarbius. Ypač, kai "Vilkolajkyje" nustojo klibo pavidalo, o virto stiprios bei geliančios saitynos teatru. Man prisimena architektas Levinsonas, Vera Sotnikovaitė.

Valstybės Teatro direktoriaus kėdėje. Literatūrinio teatro apologetas. Valstybės radiofono valdytojas. Gastroluojantis režisierius.

Žinau, kad Antaną Sutkų ypač tingiai mėgo Mykolas Šlezevičius. Savo akim mačiau, kaip įteikė stamboką pinigų sumą Tautos teatro skurdokam išdui. Nenustebau, kad 1926 metais Antanas Sutkus perėmė Valstybės teatro vairą, pakeitęs Liudą Girą ir jo triumviratą. Anuo metu svečiavosi Amerikoje. Teko nugirsti gandus, keistas naujienas. Iš "žvaigždžių" padėties liko nugraduoti Kastantas Glinskis ir Ona Rymaitė. Naujasis Teatro direktorius paliosavo kelis, jau vardą įgavusius aktorius, o, vieton jų, sukontraktavo 11 savo mokinių (keli bemaž pasirodė darbui netinkami). Dėl Glinskio paskelbė viešą protestą grupė intelektualų: rašytojų ir universiteto profesorų. Jis išvyko į Talliną dirbti rusų grupėje. Senasis aktorius sąstatais pareiškė kolektyvų atsisąstadinimą! Direktoriui Sutkus šią karčią piliulę prarijo ir surado kompromisus. Pamažu į sąstatą sugrįžo pasišalinę, ar buvo sugrąžinti atleisti. (Sutartį pasirašė ir su savo "Mūsų teatru" po provinciją važinėjusi Ona Rymaitė.) Bet 1928 metais A. Sutkus direktoriavimą turėjo perleisti Jurgiui Savickiui. Audra praužė. Galingas direktorius liko bedarbis.

Bevaldydamas Dramos teatrą, išvalė repertuarą nuo pramoginių veiklų ir nuo pigios dramaturgijos. Afisose pasirodė R. Rollando "Liudvikas Šventasis", Pirandello "Šiaip arba taip". Jis pats stato Vydūno veiklą, Dickenso "Kalėdų giesmės" inscenizaciją. Tačiau pasireiškė žiūrovų reakcija: publika vis mažiau ėmė lankytis draminius spektaklius. Girdėjau anekdotą: kai buvo pakelta vestinės 5 veiksmų komedijos "Batas" premjera, salėje susirinko tik 13 žiūrovų (septyni buvo bilietus pirkę, o šeši gavę nemokamas kontramarkes). Anekdotas, kaip visada, truputį ar gerokai perdeda, bet pasilieka faktas, jog literatūrinis repertuaras lietuviškos publikos ne visada pavyksta pavilioti.

Nuo 1929 iki 1934 metų Antanas Sutkus yra buvęs Valstybės radiofono direktorius. Anuo laikotarpiu teko pergyventi atmintiną epizodą.

Vienintelis, berods, esu praktikavęs melodeklamacijos žanrą. Tokią programą pasiūliau ir radiofonui. Ir staiga, didžiai nustebęs, pradėjau kas savaitę gauti laiką rečituoti, muzikai palydinti. Melodeklamuoju, melodeklamuoju, jaučiu, jog tuoj ir repertuaru pristigsu! Netikėtai sutikęs direktorių Sutkų, lyg ir juokais pasiteiravau: "Kodėl gi radiofonas mano melodeklamacijai tokią garbę teikia?" Sutkus rimtai pažūrė ir atsako: "Matai tamsta, gauni tamstą laiką, nes mes gauname iš klausytojų daug palankių laiškų. Lietuvos žmonės tamstos nori". (Pasigyriau, nes malonu prisiminti, jog kažkada tėvynės žmonės buvo man palankūs. Už pagyrą prašau atleisti.)

Nuo 1935 metų Antanas Sutkus režisavo Klaipėdos - Šiaulių, o vėliau Vilniaus ir Kauno teatruose. Apie tai yra žinių enciklopedijoje. Nuo 1944 iki 1948 buvo Kauno Valstybinio teatro meno vadovas ir režisierius. Gavęs du širdies priepuolius (Lietuvoje dabar sakoma "infarktas"), ilgą laiką jautėsi paliegęs. Pastaruoju metu, atsigavęs, ėmė aktyviai reikštis kaip paskaitininkas studentijoje, visuomenėje, o taip pat ir teatro fakultete.

Eulogijos ir nekrologo vietoje, šitas nuotykių prisiminimas. Ir baigiamosios mintys.

Su Antanu Sutkumi bendrauti teko vien tarnybiniai, tik atsitiktiniai. Abu buvome kiek rezervuoti, tampresnių santykių nesusieti.

Negaliu tačiau užmiršti bendravimo, statant Juozui Vaičkui antkapį. Litą besiruošiant rublį pakeisti, man, kaip Vaičkaus draugijos išdininkui, nesunkiai pavyko nuo nacionalizacijos išgelbėti surinkto fondo pinigų. Betgi reikia pinigų skubiai išleisti, reikia bent tinkamesnį antkapį pastatyti. Bendradarbių tarpe talkininkų neatsiranda, vis kratosi, savus rūpesčius apverkia. Laiminga mintis atėjo: prašyti Antaną Sutkų! Su-

Ramus vasaros vidurdienis prie Nemuno.

Nuotrauka P. Karpavičiaus

tiko. Vaikščiojome, suradome didžiulį šlifuto granito gabalą, susitarėm dėl užrašo. Paminklas buvo pastatytas! Už likusius pinigų pirkome mažesnius tokio granito gabalus kapui apverti. Kiek tada gelbėjo praktiškas A. Sutkaus protas, koks jautrus pasirodė sumanymui. Daug, pasirodo, tenka pagyventi, kol žmogų gauni tikrai pažinti.

Prisimena ir kitoks dalykas. Lietuvos teatras pradžioje visiškai neturėjo istorinio garbės, Antanas Sutkus, ar pats

nugirdęs ar kitų paragintas, nuvyko į Karaliaučų, kur iš vartinių buvo parduodami sceniniai įvairių stilių drabužiai. Lo-bij nupirko, atrodo, pigia kaina. Ir pirmieji sezonai buvo išgelbėti: ir Operai ir Dramai ir vėliau gimusiam Baletui atsirado iš ko pasirinkti. Tinkamai pagaminti

kostiumai, kiek prisimenu, tarnavo dar 1944 metais! Vokiečių gamyba pasirodė nemena.

Išėjimo gyvena Antano Sutkaus buvę mokiniai, artimi bendradarbiai, tamptariau su velioniu susirišę. Reikia tikėtis, jog atsilieps giliau ir įvairiau. Rašinio autorius gailisi, kad neišgali

FRANK'S TV and RADIO INC.

3240 SO. HALSTED STREET Tel. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS, RADIO, STEREO APARATŲ PADAVIMAS IR TAISMAS. TAIPGI ORO VESINTUVAI IR SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI.

JEI JŪS NORITE SIŪSTI SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ IR KITAS USSR DALIS, NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI ŽINOMOS FIRMOS PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(LICENSED by Vnešposyltorg)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA
1776 Broadway, New York, N. Y. 10019
Tel. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigoje, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynę ir kitų daiktų.

Firma - skyriai atidaryti kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro.

Seštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MŪSŲ SKYRIAI:

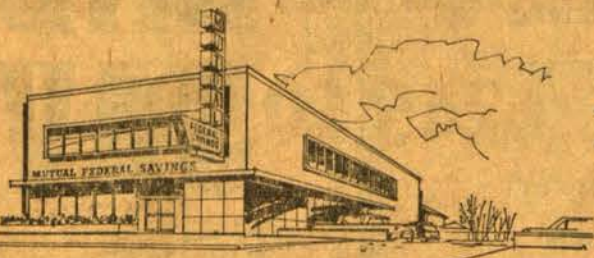
BROOKLYN, N. Y.	1536 BEDFORD AVE.	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	250 MARKET STREET	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEEKER STREET	RE 2-7476
FARMINGDALE, N. J.	FREEMOOD ACRES	363-0394
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	PO 9-4507
ALLENSTOWN, PA.	126 TILGHMAN STREET	HE 5-1654
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	232-2942
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO. VERMONT AVENUE	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1800 FLEET STREET	DI 2-4240
BUFFALO 12, NEW YORK	701 ELMORE AVENUE	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAN AVENUE	365-6780
HARTFORD 6, CONN.	122-126 HILLSIDE AVENUE	249-6216
JERSEY CITY, N. J.	219 MONTGOMERY ST.	HE 5-6308
SYRACUSE, N. Y. 13204	515 MARCELLUS STREET	475-0746
CLEVELAND 13, OHIO	1025 KENILWORTH AVENUE	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAN AVENUE	365-6740
SO. BOSTON, MASS.	396 W. BROADWAY	AN 8-1120
TRENTON 10, NEW JERSEY.	1152 DEUTZ AVENUE	EX 2-0306
RAHWAY, N. J.	717 W. GRAND AVE	381-8997

PLANINGAS TAUPYMAS

MOKA GERUS DIVIDENDUS.
PRADEK TAUPYTI SIANDIEN!

4 3/4%

Metinis dividendas mokamas už indėlius taupymo knygutėse.

PARKING LOT — ADJOINING OUR OFFICE BUILDING

5%

Mokamas už vieny metų taupymo laktus nuo išdavimo datos (\$5,000.00 ar daugiau, įdedant po \$500.00)

5 1/4%

Mokamas už vieny metų taupymo laktus nuo išdavimo datos (\$10,000.00 ar daugiau, įdedant po \$1,000.00)

DEL INFORMACIJŲ KREIPKITES

MUTUAL Federal SAVINGS

2212 W. CERMAK RD., CHICAGO, ILL. 60608, Tel. VI 7-7747

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4: Thursday 9 to 8: Saturday 9 to 1: Wednesday closed.

JOHN J. KAZANAUSKAS, President

stipriau bei prasmingiau nusi-pelnusiam Lietuvos scenos vy-rui pagarbos pareikšti.

Ir negaludamas, Antanas Sutkus įvykdė didelius dalykus. Jo iniciatyva įsteigta prasmin-gai veikianti Lietuvos Teatro draugija. Buvusius scenos žmo-nės subūrė į šios draugijos Ve-teranų sekciją. Tai stambūs or-ganizaciniai veiksmai, duodą vaisių, nešą pagūdą, statą pa-matus ateičiai.

Iš gyvenimo išėjo paskutiny-sis mohikanas. Vienas iš tų ke-turių, kurie tikėjo tautinio te-atro galia. Kurie beviltiškoje prietemoje realiai kūrė lietuviš-ką meninę, jau 50-ąjį besiruo-šiančią minėti, Lietuvos sceną.

— Pergalėtojas jėga pergalė tik-pusę savo priešo. — Milton.
— Nėkad neapsitenkink, kad už-t eks, kas jau atsiekta.
— Charles Schwab

— Šypsomės, kai kitų silpnybės pajukiamos, bet užmirštame ap-verkti savąsias. — Necker.

PARDUODAMI
IS MODELINIŲ NAMŲ BALDAI
30% iki 50% nuolaida. Galima pirkti dalimis ir išmokėtinai.
SOUTHWEST FURNITURE CO.
6200 S. Western, Tel. GR 6-4421

MONTREALIO PARODA

Lankyti ir poilsiauti gražioje Lau-rentian vasarvietėje, prie upės ir ežero. 50 mylių nuo Montrealio.
Se moms butai su patogumais ir židiniais. Užsitikrinsite užsisaky-dami iš anksto.

GAPUTIS
7559 Quebec Ave.,
Montreal 15, Canada
Tel. 272-8334

LIEUVIAI TĖVAI, PASINAUDOKIT

ŠV. ANTANO GIMNAZIJA
Kennebunkport, Maine,
SU VISOM AMERIKOS GIMNAZIJŲ TEISEM.

Išimamas pilnas į kolegijas paruošiamųjų gimnazijų kursas.
Oficialiai dėstoma lietuvių kalba po 5 pamokas savaitėje 4 grupėms.

Veikia jaunimo organizacijos, puoselėjami sportai, duodama lietuviška gyvenimo orientacija. Pati gimnazija padeda mokiniams įstoti į kolegijas.

Dėsto 20 mokytojų bei instruktorių.
Mokiniai gyvena bendrabuty.
Atlyginimas visiems prieinamas.
Atsižvelgiama į kiekvienos šeimos padėtį.
Registruokite mokinius 1968-1969 m.
Priimami berniukai baigę 8 skyrius.

Informacijų ir kitais reikalais rašykite:
Rev. Rector
St. Anthony High School
Kennebunkport, Maine 04046

Kas tik turi gerą skonį,
viską perka pas Lieponį!

LIEUVIŲ PREKYBOS NAMAI

FURNITURE CENTER, INC.

MARQUETTE PK., 6211 S. Western. PR 8-5875

Vedėjas — J. LIEPONIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30 val. Kitom dienom nuo 9 val. iki 6 val. vakaro

Sekmdieniais atdara nuo 12 iki 5 val. popiet

SKIP'S Self Service LIQUOR STORE

5515 S. DAMEN AVE. ALL PHONES WA 5-8202

JULY - LIEPOS MEN. 18, 19 ir 20 D.D.

JACQUES CARTIER Imported FRENCH BRANDY	Fifth \$3.98
MONNET V.V.L. COGNAC	Fifth \$4.29
SEMPE 10 Year Old ARMAGNAC IMPORTED BRANDY	Fifth \$4.98
GRAIN ALCOHOL 190 Proof U.S.P	Fifth \$4.89
CINZANO VERMOUTH Imported Dry or Sweet	Quart \$1.89
YUGOSLAVIAN SAUTERNE, RIESLING or BURGUNDY	Fifth 98 c.
CHERRY KIRNOVA Imported DANISH WINE	Fifth \$1.89
IMPORTED FINLAND VODKA 80 Proof	Fifth \$3.98
CARLSBERG BEER Case of 24—12 oz. Bottles	Case \$7.49
SCHLITZ BEER Case of 24—12 oz. Cans (Tray Packs)	\$3.98

NAUJI LEIDINIAI

• **AIDAI**, 1968 m. birželio mėn. Nr. 6. Mėnesinis kultūros žurnalas. Redaguoja dr. Juozas Girnius, 27 Juliette St., Boston, Mass. 02122. Leidžia tėvai prancūzų kalba. Metinė prenumerata \$7, administracijos adresas: 680 Bushwick Ave., Brooklyn, N. Y. 11221.

Vasariškos nuotalkos puiki Vyt. Maželio nuotrauka puošia šio vasarinio "Aidų" numerio viršelį (liepos ir rugpjūčio mėnesiais žurnalas neisina). Pirmuoju straipsniu J. Girnius mini Adolfo Damušio 60 metų sukaktį, temą suskirstydamas į šiuos skyrius: Mokslininkas ir visuomenininkas; Mokslo darbe; Visuomenės gyvenime; Vadas, kurio ieško žmonės. Straipsnis yra labai tikslus ir kondensuotas Adolfo Damušio darbų ir jo asmenybės aprašas. Gražiai lietuviškai išmokęs anglas, šiuo metu profesorius Berkeleje universitete, Kalifornijoje, nuširdžiai įsijungęs lietuvių kultūrinį gyvenimą prof. Raphael Sealey rašo apie rytinį despotizmą, gimusį prieš tūkstantčius metų prie Nilo vandenų ir per Mezopotamiją ir mongolus atėjusį Rusijon. Dr. J. Girnius aptaria V. Mykolaičio - Putino išsivadavimą. Bet ne ta, kuriuo jis pavadino savo "Alturių šešėly" trečiąją tomą, o tą amžius pabaigos rašytojo išsivadavimą, kurį jis sovietinėje prispaudoje pradėjo su "Sukilėlių" romanu ir baigė dviem pastaraisiais savo poezijos rinkiniais ir laisvajame pasaulyje jau po rašytojo mirties išleista dviem jo eilėraščių: "Vivos plango" ir "Mortuos voco". Spalvingų atsiminimų pluoštą apie savo brolių, poetą Putiną, pateikia jo sesuo M. Slavienienė. Antanas Sabalis rašo apie vieną nepriklausomybės laikotarpio ryškia ir dinamišką asmenybę — dr. Kazimierą Ambrozaitį, mirusį prieš 10 metų Sibiro tremtyje, jo portre-

to bruožus pajavirinant velionio laišku iš Sibiro ištraukomis.

Apžvalginis žurnalo dalis pradeda sugestijomis Trečiajam PLB seimui. Pasidžiaugiant seime skiriamu dėmesiu pamaldoms, literatūrai, muzikai, meno, banketui ir šokiams, būkštaujama, kad gali pritrūkti laiko PLB organizacinėms problemoms nagrinėti. Todėl, be kita ko, "Aidais" ir sakoma: "Tik remiantis liūdna praėjusio patirtimi, vėl tenka baimintis, ar paliks pakankamai laiko organizacinėms PLB klausimams gvildinti. Šiaip ar taip, bet Lietuvių Bendruomenei reikia naujų kelių, naujos dvasios, naujos dinamikos". Dr. V. Mar. paseka komunistinės Jugoslavijos ir Vatikano pastarojo laikotarpio santykių raidą, o Jonas K. Rugis rašo apie kultūrą ir civilizaciją žmonijos evoliucijoje. Recenzuojamos knygos: Igno Skrupskelio "Lietuviai XVII amžiaus vokiečių literatūroje", Mykolo Vilties partizanų eilėraščių rinkinys "Neparašyti laiška", B. Rutkūno nauja lyrikos knyga "Mėlyna diena" ir Lietuvoje išleista poezijos antologija "Graži tu, mano brangi tėvyne". Galė aptariama visa eilė ryškiųjų mokslo veiklų, pasirodžiusiųjų svetimomis kalbomis.

• **Vytautas Kavolis, NUŽEMINTŲJŲ GENERACIJA**. Išleido Santara - šviesa Algimanto Mackaus vardo knygos leidimo fondo lėšomis 1968 m. Tiražas 500 egz. Knyga 80 psl., kaina \$2.

Tai literatūrinė studija, labiau apžvelgianti dviejų poetų (Algimanto Mackaus ir Liūnos Sutemos) kūrybą. Studijos rezultate autorius dėmesys beveik visą laiką sukaupęs į tai, kas parašyta, kone visai nesidomint, kaip parašyta. Šitoks vienas žvilgsnis grožinės kūrybos aptarimo pilnybei nėra

per daug naudingas, nes kas ir kaip beveik visada yra neatskiriama, norint suvokti to ar kito rašytojo vertę ir veidą.

Net ir kvestionuojant ne vieną, knygoje randama, V. Kavolio teigimą, aplamai studijos išleidimą atskira knyga reikėtų — kintį ir rodyti pavyzdžių kitiems rašantiems bei literatūros problemomis besidomintiems, o tai — ir knygas beleidžiantiems. Literatūros studijų, o dar labiau dabartinės literatūros studijų, laisvame pasaulyje mes kaip ir neturime. Ne kartą ir mūsų laikraščio puslapiuose raginta ką nors daryti, kad šioje srityje nebūtų vien tik tuštumos. Vytauto Kavolio "Nužemintųjų generacija" tebūna čia kone pirmoji kregždė. Ir būtų gera, kad po jos sektų tikras pavasaris šioje išalusoje literatūrinio studijų žemėje.

Lig šiol įvairių institucijų bei leidyklų leidžiami metraščiai ar suvažiavimų skaitytų darbų rinkiniai vis kečendavo daugiau praeities temas. Dabartinis kultūrinio gyvenimo ir kūrybinių laimėjimų svėrimo, vertinimo ir studijavimo leidinių puslapiuose baltai stokojo. Kavolio čia rodomas pavyzdys pasektinas ir anų kitų studijinio pobūdžio leidinių: reikia mums pagaliau atsikreipti vėdu į dabartį ir praregėti, kad ne vien "gerosios senosios laikos" vertybės buvo kuriamos.

• **Kazimieras Barėnas, ATSLIKTINIAI SUSITIKIMAI**. Novele. Atspausa "Nida Press" Londone 400 egz. autoriaus lėšomis 1968 metais. Knyga 216 psl., kaina \$2.50.

Ankstesius K. Barėno novelių rinkinius "Giedra visad grįžta" ir "Karališkoji dieno" buvome jau įpratę autoriaus šio žanro kūryboje rasti tematiką jau praeityje nusikėdusio gyvenimo Lietuvoje. Šis trečiasis jo novelių pluoštas yra autoriaus postūkis į portretą ir įvykių vaizdavimą jau svetimų pasvečių rėmuose. Atsiskimui ir charakterių pyne autorius vėl įtikinamai ir su įžva'ga literatūrine nuovoka, atskirus pasakojimus kartais net susiedamas tals pačiais veikėjais.

• **AKIRAČIAI** Atviro žodžio mėnraštis. 1968 Laisvės kovos metal, liepos mėn. Nr. 1. Mėnraštis žada pasirodyti 10 kartų metuose. Pirmasis jo numeris ir savo formatu ir puslapių išplanavimu, net popieriumi kažkaip primena kadaiseėjusių

"Literatūros Lankų" išpūdi. Bet tai tik išorinė "Akiračių" giminytė su "Literatūros Lankais". Šiaip šiedu leidiniai nieko bendro neturi. Pirmasis mėnraščio numeris yra 16 didelio formato puslapių, šiek tiek iliustruotas meno darbais ir įvykių nuotraukomis. Metinė prenumerata \$5, atskiro numerio kaina 50 centų.

Mėnraštį leidžia, kaip metriką pažymėta, Viewpoint Press, Inc., 6821 S. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629. Leidinys, kaip atrodo, pastovios redakcijos neturi, sąsivinio metrikos rašoma: "Šio numerio redakcija: D. Bielskus, K. Drunga, R. Miczelis, dr. T. Remeikis, dr. Z. Rekašius, dr. R. Šliažas".

Aplamai, "Akiračiai", kiek iš pirmo numerio matome, nori apžėpti visas mūsų čionykščio gyvenimo sritis ir jų problemas, tiek politines — visuomenines, tiek kultūrinis. Naujo laikraščio genezės priežastis redakcija bando aptarti lyg ir vedamajame pirmajame straipsny "Apie spaudą ir laisvę" šis straipsnis, be kita ko, manytume yra pats geriausias leidinio numeryje, kelias kai kurias visai teisingas ir įsidėmėtinas mintis. Iš straipsnio ir būtų galima spėti, kad "Akiračiams" leisti susibaudė būrys mėgstančių rašyti, ir rašyti kitaip, kad dėl to lyg būtų jiems užsklęsti ligšiolinės mūsų spaudos puslapiai. Tuo tarpu visa, kas pirmajame šio mėnraščio numeryje atspausdinta, atrodė, be jokio vargo buvo galima atmušti lig šiol leistoje ir leidžiamoje įvairioje mūsų spaudoje. Kodėl reikėjo naujo laikraščio, gal būt, labiau išryškės sekančiuos "Akiračių" numerius. O pirmasis šūvis buvo užtaisytas visiems jau žinomų ir

kitų seniai išbandytų paraku: nei parodyta kokios ypatingos išminties, nei šoktelėta aukščiau ligšiolinės ir geresnės mūsų periodikos lygio.

• **Informacinę knygėlę apie Druskininkus** naujai paruošė B. Kondratenka ir J. Jančiauskas. Kaip žinia, Druskininkų kurortas yra "visasajunginis" ir yra gausiai iš visų Rusijos kraštų atvykusį vasarotojų bei ligonių lankomas. Lietuvių ten retai tesutiksi.

• **Rašytoja R. Januškevičienė** paruošė savo atsiminimus "O metai nelaukia", 352 psl. apimties. Ši knyga šiomis dienomis buvo išleista Vilniuje. Autorė pateikia daug medžiagos apie kai kuriuos žymesnius meno bei kultūros veikėjus, kuriuos jau teko gyvenime pažinti.

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines —
Checkwriters —
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai. Pritaikinti paveikslams skelbių rėmai ir metalu aplieti rėmai.

2400 S. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginiai 7-7258 59

Automobilio nelaimės atveju skambinkite
(In case of accident, call)
COUNTRY AUTO REBUILDERS
GR 6-7777 24 hour towing service
Karoserijos taisymas, stabdžiai, motorai, tepimas ir smulkūs netaisymai

FRONT WHEEL ALIGNMENT — WHEEL BALANCING
BODY AND FENDER WORK
PAINTING, MECHANICAL REPAIR
2423 W. 59th St., Chicago, Ill., 60629
Savininkas — MIKAS ČESAS

Norėdami geriau aptarnauti mūsų gausius klientus, perėmėme dar vieną restoraną Oak Lawn mieste. Galite būti užtikrinti, kad turėsite skanius valgius, skubų patarnavimą, kaip ir mūsų pirmame restorane. Kviečiame ir lauksime jūsų atsilankant.

Kilty's Restaurant
4545 West 95th Street, Oak Lawn, Illinois
(2 blokai į rytus nuo Cicero Avenue)
Telef. — GArden 4-5800

Jauki atmosfera — skanūs valgiai — skubus patarnavimas
VESTUVĖMS IR BANKETAMS YRA PRIVATOS KAMBARIAI
NUO 10 IKI 800 ASMENŲ.

Atdara kasdien nuo 8:30 val. ryto. Sekmad. ir šventad. nuo 1:00 val. popiet.
STEVE GIANAKAS, Artesian restorano išteigėjas kviečia visus lietuvius dabar lankyti KILTY'S restoraną, kol bus atstatytas ARTESIAN restoranas. Atstatymo darbai jau pradėti ir tikisi atidaryti rpgsėjo mėnesyje.

St. Gianakas dėkoja visiems lankytojams, kurie pareiškė užuojautą dėl ištikusios nelaimės — gaisro, Artesian restorane.

MOVING

perkrausto baldus iš arti ir toli
A. BENIULIS
Chicago, Ill. 60629, Tel. RE 7-7089

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite perkant čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidant pasirinktus reikmenis ypatingai proga! Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atdara pirmad. ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. PRospect 6-8998

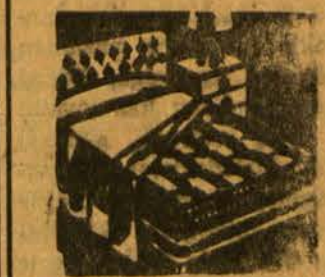
DULKIŲ SIURBLIŲ TAISYMAS.

Valome, ištepame, suderiname, pakeičiame (hoses) — žarnas.

Parduodame ir taisome visų gamybų dulkių siurblius ir turime dalis, maišelius ir visus prijungimus (dalis) visų gamybų siurbliams — Electrolux, Hoover, Eureka, Kirby ir Royal bei kitų.

B. & B. DISTRIBUTING CO.
4081 So. Archer Avenue
(Archer ir California)
Chicago, Ill. 60632, Tel. 927-4702
Ved. Arvydas M. Dikinis

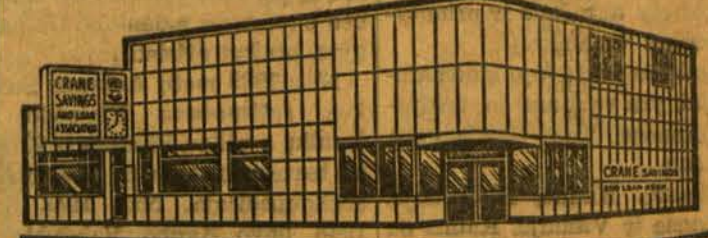

Mūsų erdviuose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų modernių baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.

LIETUVIŲ STAIGA

ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmad. ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad., trečiad. ir šeštad. nuo 9 iki 6 val. sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

R. B. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th St. Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

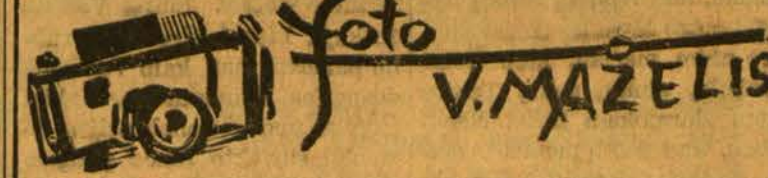
4 3/4

Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.

PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D.

Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta

• vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
• portretūra
• meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

Tel. — HY 7-4677

422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

Mes mokame **5 1/4** ant visų taupymo sertifikatu per annum
MINIMUM SUMA \$5,000.00

MIDLAND SAVINGS

4040 Archer Ave.
Chicago, Ill. 60632
Telephone CL 4-4470
August Saldukas
Chairman of the Board

DĖMESIO!

DOVANŲ SIUNTĖJAMS Į LIETUVĄ ir kitas U.S.S.R. dalis

Mes džiaugiamės galėdami pranešti, kad sparčiai padidėjus klientų skaičiui ir veiklai mums pasisekė pasiekti tokių pagerinimų:

1. Pagreitinti užsakyto dovanų pristatymą.
2. Suprastinti Vnesposyltorg'o užsakymų vykdymo procedūras.
3. Padidinti Vnesposyltorg'o krautuvių ir sandėlių skaičių visoje U.S.S.R.
4. Padidinti visokių prekių pasirinkimą — drabužių, medžiagų, avalynės ir t.t.
5. Sudaryti naują sistemą patvirtinimui, kad užsakymai įvykdyti. Pasak pavyzdžių tiūkstančių mūsų klientų, kurie patyrė, kad dovana per

PODAROGIFTS, INC.

yra geriau negu:

- A. Siuntinio siuntimas iš čia (jokio maito užsakymams per Podarogifts);
- B. Money order arba banko perlaida (negalioja Specialiose Vnesposyltorg'o krautuose);
- C. Jokių kitų primokėjimų (Vnesposyltorg' moka mums komisą).

Aplankykite mūsų Parodinę Salę
New York'e.

Siųskite savo užsakymus ar klausimus į

PODAROGIFTS, Inc.
(Vienintelis Dovanų atstovas JAV-se)

220 Park Ave. South (corner 18th Street)
New York, N. Y. 10003
Tel. 212 - 228-9547

arba į prie jo prisijungusias firmas:
COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

45 West 45th Street, New York, N. Y. 10036
Tel.: 212 CI 5-7905
arba į bet kurį jų skyrių

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

1776 Broadway, New York, N. Y. 10019
Tel.: 212 581-6590; 212 581-7729
arba į bet kurį jų skyrių

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

716 Walnut Street, Philadelphia, Pa. 19106
Tel.: 215 WA 5-3455
arba į bet kurį jų skyrių

JANKUS IR ŠVAISTAS LAUREATAI

Tradicinė Lietuvos rašytojų draugijos literatūros premija už 1967 metus paskirta vyresniosios kartos mūsų rašytojams Jurgiui Jankui ir Juozui Švaistui. Kaip jau buvome anksčiau minėję, nutarimas padarytas Los Angeles gyvenančių juri komisijos narių: pirm. Br. Raitos, sekret. Alės Rūtos, narių Bern. Brazdionio, J. Timinio ir Miltono Starkaus. Premijos tradicijoje nuosprendis yra naujiena ta prasme, jog pirmą kartą ši premija padalinta pusiau, ir Lietuvos fondo tam reikalui skiria tūkstantinę šiemet skelbiama dviem rašytojams.

Laureatas Jurgis Jankas lig šiol mums buvo labiausiai žinomas kaip romanistas ir novelistas. Pirmieji jo romanai, pasirodę dar nepriklausomoje Lietuvoje ("Egzaminai" ir "Be krančių") buvo tuo metu labiausiai skaitomos knygos. Ypač jas mėgo jaunimas. Pokario metais Vokietijoje Jankaus išleista savotiškas novelinis romanas "Naktis ant morų". 1948 metais už šią knygą jam paskirta anais laikais svarbiausioji švietimo valdybos premija. Romane daug košmariško, kone pašamoninio elemento. Šie "Nakties ant morų" bruožai kiek vėliau labai akivaizdžiai atsiskleidė ir Antano Škėmos kūryboje. 1954 m. Vokietijoje išėjęs J. Jankaus romanas "Namas geroj gatvėj" apdovanotas ta pačia, kaip ir šiemet, Lietuvos rašytojų draugijos premija. Šis giliai psichologinis romanas mūsų kritikos yra laikomas aplamai vienu iš geriausių to žanro pavyzdžių visoje laisvojo pasaulio lietuvių literatūroje.

Jau Amerikoje 1952 metais pasirodė naujas J. Jankaus dvi-tomis romanas "Paklydę paukščiai" savo įtampine intriga taip gi skaitytoją riste pririšo. Išliekančios vertės turi ir geriausiųjų jo novelių rinkinys "Pirmasis rūpestis" (1951). Šioje knygoje yra ir jo garsioji, premijuotoji novelė "Velnio bala", iš-versta į visą eilę svetimų kalbų.

APIE "PARODĄ" SKAIDRESE

(Atkelta iš 2 psl.)

skaidrių nuotraukų pagalba nesulaukė spaudoje pasmerkimo, kad Vatikanas pademonstravo "savotišką kultūrinį ubagiškumą". Bet taipgi tiesa, kad mažas kas rimčiau domėjosi tų freskų skaidrėmis. Pagrindinis gi dėmesys nukrypo į paties Mykolo Angelo išstatytą originalą — skulptūrą "Pieta". Žinoma, parodos rengėjai ir čia galėjo apsieiti su skaidre, tačiau vienai reaguojama į skaidrę, o kitaip į originalą, ką liudija ir Leonardo Da Vinči "Mona Liza", kuri buvo atvežta į Washingtoną. Tūkstantčiai žmonių stovėjo eilėse, norėdami pamatyti tą paveikslą, nors jo reprodukcijų be vargo galėjo rasti bet kur.

Sunku bus įtikinti tuos, kurie jau ne vieną parodą užsienyje yra surengę, kad jubiliejinė proga nebūtų buvę galima suorganizuoti išskirtinės parodos. Juk Seimo mintis kilo ne ši pavasarį. Laiko buvo daugiau negu metai. Ne visi patikės, ir su pagrindu, kad nebuvo galima rasti patalpų kurioje nors kolegijoje ar universitete. Ne visi, ir taipgi su pagrindu, patikės, kad tokios reprezentacinės parodos nebūtų buvę galima surengti be 30 tūkstančių dolerių. Jeigu lietuvių dailininkų darbams vietą rasime tikrai skaidrėse, nenustebsite tad, jeigu ne vienas dailininkas ir lietuviškojo meno gerbėjas bei puoselėtojas pakaltins bendruomenę ir kitus atsakingus jos pareigūnus.

Adolfas Valska,
Lietuvių dailės instituto
pirmininkas

Jurgis Jankas

ir kinematografininko Šlezo panaudota net filmui. Labiau jaunajam skaitytojų paskirtos kitos dvi Jankaus knygos: "Porganos kirviu" ir "Senas ka-

reivis Matutis".

Tačiau šiemetinė LRD premija Jurgis Jankus laimėjo ne beletristika, o dramos veikalu "Peilio asmenimis" ("Darbininko" leidinys). Skaitytojų tai irgi maloni naujiena, sekant rašytojo literatūrinio kelio raidą.

Antrasis šiemetinis LRD laureatas — Juozas Švaistas (Balčiūnas). Jo įvairiarūšė beletristika nepriklausomoje Lietuvoje, Vokietijoje ir Amerikoje išleista keliolikoje knygų: Šilkinė suknėlė, Naujan gyvenimas, Meilės vardu, Rašau sau, Siela laigamine, Paskutinį kartą tavęs klausiu, Eldorado, Aukso kirvis, Trys žodžiai, Petras Širvokas, Knygnešių pėdsakai, Jo sužadėtinė, Žiobriai plaukia. Tai vis novelės, apysakos, apybraižos, romanai. Iš jų išsiskirtinas 1959 metų "Draugo" romano konkursą laimėjęs romanas "Jo sužadėtinė", įvykiais ir charakteriais atremtas į dr. Vinco Kudirkos gyvenimą. To paties pobūdžio ir kitas romanas "Žiobriai plaukia", vaizduojas taipgi knygnešių gadinę, kurioje šviečia, kaip pagrindinio romano veikėjo, knygnešio kun. Sidara-

Juozas Švaistas

Portretas pieštas V. Vaitiekūno

vičiaus istorinis portretas. Ta pačia proga čia tenka prisiminti, kad J. Švaistas buvo premijuotas ir švietimo tarybos skelbame skaitinių jaunimui konkurse. Ten premijuotas jo rankraštis "Saunus penketukas" dabar yra leidžiamas Kultūros fondo ir netrukus žada pasirodyti atskira knyga. Šiemetinė LRD premija paskirta J. Švaistui už Nidos išleista jo atsiminimų knygą "Dangaus debesys".

Atsitiktinis sutapimas ar sąmoningas nuosprendis, bet šie-

metinės, LRD premija atžymėtos knygos rišasi su jubiliejinių aisyvės kovos metų nuotaikomis: "Peilio asmenimis" yra pokario metų partizaninės kovos drama, o "Dangaus debesys" yra autoriaus atsiminimai, liečią realiųjų laisvės kovos metus — 1919. Abiem laureatams premijos bus išskilmingai įteiktos Pasaulio lietuvių bendruomenės seimo literatūros vakare rugpjūčio 30 d. New Yorke.

K. B.

• Vertinga prancūzų tapybos paroda šiuo metu vyksta (tęsis iki rugpjūčio 18 d.) Chicagos Meno institute. Paroda pavadinata "Tapyba Prancūzijoje tarp 1900 ir 1967 metų". Tai laikotarpis, kada pasaulyje pirmą kartą prancūzų mokykla vis ir vis skleidėsi naujais žiedais. Parodoje randami visos eilės pasaulinio ir nykstančio garso tapytojų darbai. Krinta akys na G. Rouault, P. Bonnard, F. Leger, Joan Miro, Victor Vasarely ir kitų paveikslai. Paroda verta pamatyti.

DRAUGAS, šeštadienis, 1968 m. liepos mėn. 20 d.

7

HIGH RATES

4.75%

per annum
on regular savings

5.25%

per annum
on investment bonus

Savings Insured to \$15,000.00

BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4071 Archer Avenue, Chicago, Illinois 60632

MAZEIKA & EVANS FUNERAL HOME

THREE
AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

PETKUS

TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME

TRYs MODERNIOS KOPLYČIOS

2533 West 71st Street Tel. GR 6-2345-8
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

E U D E I K I S

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

Trys Moderniškos Kopyčios:

4605 - 07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7 - 1741 - 2

4330 - 34 South California Avenue
Telefonai: LA 3 - 0440 ir LA 3 - 9852

GUŽAUSKŲ BEVERLY HILLS GELINYČIA

(Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų laidotuvių ir kitų papuošimų)

2433 West 63rd Street, Chicago

Telef. PR 8-0827 PR 8-0834

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO
MR. NELSON,
SAVININKO

**SAINT CASIMIR
MONUMENT CO.**

3911 West 111th Street

Didžiausias Paminklams 24 val.

Pasirinkimas Visame Mieste

Telef. — CEDarcrest 3 - 6335

Vienas blokas nuo kapinių

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LACKAWICZ

2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1218
2814 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-6672

PETRAS BIELIONAS

4848 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS

8307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS

8354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

LEONARDOAS F. BUKAUSKAS

10821 SO. MICHIGAN AVE. Tel. COmmodore 4-2228

JURGIS F. RUDMIN

8319 SO. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138 — 1139

VASAITIS — BUTKUS

1446 SO. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmple 2-1008

LAWN FUNERAL HOME

Sigmund J. Sutkus
7909 STATE RD., OAKLAWS ILL. Tel. — 636-2320

FOUNDED 1909

STANDARD

FEDERAL SAVINGS

and Loan Association of Chicago

Archer at Sacramento • Chicago 60632 • VI 7-1140

HOURS: Mon., Thurs. 9 a.m. - 8 p.m. • Tues., Fri. 9 a.m. - 4 p.m.
Sat. 9 a.m. - 12 noon • Wed. - no business transacted

ASSETS OVER \$128,000,000.00 * RESERVES OVER \$10,500,000.00 (more than twice legal requirements)

Perskaite Drauga, duokite kitiems pasiskaityti.

Akademines Prošvaistės

Leidžia Šiaurės Amerikos Lietuvių Studentų Sąjunga

Redaguoja L.S.S. Centro valdyba. Rankraščius siųsti šiuo adresu: "Akademines Prošvaistės", 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. "Akademines Prošvaistės" išleina kiekvieno mėnesio trečiąjį šeštadienį.

AKADEMINĖ SKAUTIJA IR V-JI TAUTINĖ STOVYKLA

Liepos 8–12 d. Rako stovyklavietėje prie Custer, Mich., buvo išdygę trys nauji lietuviški — skautiški miestai tiksliau trys stovyklavietės. Viena jų buvo Akademinių skautų sąjūdžio stovykla.

Ją suvažiavo akademikai skautai bei jų filisteriai iš Chicago, Clevelando, Detroito, New Yorko, Kalifornijos, Atlanto pakraščio ir kitų vietų. Stovyklos dalyvių skaičius nebuvo vienas; savaitgaliais pakildavo, kitomis dienomis kiek nusileisdavo; per visą stovyklos laiką praėjo apie 150 asmenų.

Jubiliejinė — akademinė stovykla pradėta VII. 8. Jai vadovavo Ak. sk. sąjūdžio pirmininkas fil. Eng. Vilkas. Korp! "Vyčiai" pastovyklei vadovavo kaliforniškis Algis Karalius, o Ak. sk. draugovė — taip pat kaliforniškis M. Naujokaitis; filisterių pastovyklei — inž. L. Grinius. Bendros stovyklos komendantu buvo fil. Algis Zaprackas. Programinės dalies vedėju paskiriamas fil. E. Korzonas, kitais reikalais rūpinosi Ina Bobinaitė, Radvenienė, N. Popienė ir kt.

Per eilę stovyklavimo dienų išklaudyta keliolika paskaitų, iš kurių minėtinos: Technikos mokslai (dr. A. Avizienis), Maskvos liet. studentų draugija (L. Grinius). Šių dienų studentija (fil. S. Naujokaitis), Tautybės komunistinėje santvarkoje (dr. T. Remeikis), Ak. skautijos veiklos metodika (A. Zaprackas), Dr. Vydūnas — asmuo ir kūryba (Br. Kviklys), Katalikų Bažnyčios reformų esmė (dr. kun. J. Kubilius, SJ), Lietuvių politinės partijos N. Lietuvoje ir emigracijoje (Br. Kviklys), Šių dienų studentija (Ramunė Juškenaitė) ir kt.

Beveik visi sueigę dalyviai aktyviai dalyvavo diskusijose, kėlė savo pasiūlymus, reikėd nuomones.

Veikla ir klaidžiojimai

Jubiliejinės stovyklos metu buvo šaukiamos filisterių ir tikrųjų narių sueigos, kurių metu išklaudyti pranešimai, pasisakyta tolimesnės veiklos reikalais.

Išaiškėjo, kad nemaža dalis ASS narių aktyviai dirba Liet. Skautų brolių, Skautų seserių vadovų eilėse; kai kurie ten eina atsakingas pareigas, kiti vadovauja draugovėms ir mažesniems vienetams. Ir jubiliejinės stovyklos metu daugelis akademikų aktyviai reikėd stovykliniuose štabuose, tačiau vis dėlto didesnė narių dalis neper daug domėjosi skautiškųjų vienetų veikla. Taigi diskusijose buvo pasisakyta už glaudesnę talką Seserijos ir Brolių vienetams; pasisakyta už naujų, konkretnių metodų skautiškąją bei lietuviškąją veiklą ieškojimą. Pageidauta, kad veikty nuolatinės ASS vadijos suorganizuota, kurdama veiklos planus. Pritarta sumanymui, kad Dr. Vydūno šalpos fondas imtųsi lietuviškų knygų jaunimui paruošimo ir leidimo. Kai kurie dalyviai išskėlė reikalą akademikams skautams pasiruošti vadovais — tapti skautininkais. Konkretų nutarimų betgi nepadaryta, nes akademinė stovykla nebuvo šiam reikalui kompetentinga.

Akademinei skautija yra gana svari lietuviška organizacija: išaugusi savo narių skaičiumi. Atėjo laikas, kad ji ne tik mūsų akademinėje — studentiškoje struktūroje, bet ir kitose lietuviškose srityse pasiimtų daugiau pareigų ir atliktų didesnius darbus. Ši stovykla, diskusijos, studijos, tikėjime, paskatins tai atlikti.

Seniausią stovyklautoją

Seniausias amžiumi (82 m.)

Lietuviškas ir skautiškas kryžius V tautinėje lietuvių skautų stovykloje, s. R. Povilaičio paruoštas. Nuotr. J. Gerstiko

stovyklautojas buvo prof. Ignas Končius — Korp! Vytis ir Akademines skautų dr. vės garbės narys, i Akademines skauti- jos veiklą įsijungęs apie 1931 metus ir nuo to laiko veikias joje be pertraukos. Kurį laiką (1948–1953 m.) jis buvo Akademinių Skautų sąjūdžio centro valdybos pirmininku. Šis akademikas skautas — nuostabus dievdirbys, puikus drožėjas. Jau gerokai prieš stovyklos pradžią j's meniškai išpaustė apie 100 žiedų skautiškiems kaklaraiščiams, kuriais labai didžiavosi juos gavusieji akademikai skautai ir skautininkai. Pats profesorius, nežinūrint jo metų naštos, jautėsi gerai ir keliais atvejais kalbėjo jaunesniems akademikams skautams.

Kiti vyresnio amžiaus stovyklautojai ASS narių tarpe minėtini: fil. Jonas Dainauskas (vienas iš Ak. skautijos kūrėjų), buv. teisėjas Ed. Korzonas, Lituanistikos Instituto prezidentas fil. dr. Al. Plateris, pedagogė fil. Valė Barmienė, teisininkas fil. Vytenis Statkus, fil. S. Statkuvienė, G. Juškenas, fil. Br. Kviklys ir kt. Daugelis kitų, negalėję į stovyklą atvykti, prisijungė savo sveikinimus. Seserijos stovyklos viršininkė buvo fil. vyr. sktn. Mega Barniškaitė.

Sumanus stovyklos ūkio tvarkytojas

Stovyklos ūkio reikalai — labai svarbi stovyklos dalis. Reikėjo atlikti didelius darbus: įruošti naujas virtuves, pastatyti šaldytuvus, įruošti naujas prausyklas, iškasti šulinius, etc. Šioje srityje labai daug dirbo inž. Ramanauškas, LSB vyr. skautininkas Vl. Vijeikis, eilė skautininkų, skautų tėvų. Padėjo ir akademikai skautai. Tačiau bene didžiausią stovyklos ūkio dalį (stovyklavimo metu)

Akademikų skautų stovykloje. Vieni iš vadovų: in. V. Bobinaitė ir fil. v. s. P. Molis. Nuotr. Algio Glodo

Skautiški laužai

Vakariniai laužai yra visų kraštų skautų tam tikra artimo bendravimo forma, kai prie ugnies susėdęs jaunimas pasirodo su savo dainomis, pasakojimais, šūkiiais, deklamacijomis, vaidinimais. Tokių laužų netrūko ir jubiliejinėje stovykloje (apie juos buvo ir dar bus rašyta kituose "Draugo" numeruose). Čia pažymėtinas VII. 13 d. vakare įvykęs Akademines skautijos jubiliejinis laužas, kurį uždegti pakviestas Korp! Vytis garbės narys Br. Kviklys. Jis uždegė laužą dar iš nepriklausomos Lietuvos atsivežtais degtukais, tuo simbolizuodamas ryšį tarp žuvusių — mirusių Aka-

Akademikai skautai ir skautės jubiliejinės stovyklosparade.

Uragvajaus lietuvių tautinių šokių grupė "Gintaras" šoka Aldonos Eretaitės ir Leono Barausko poezijos rečitalyje, Jaunimo centre, Chicagoje. Nuotr. A. Gulbinsko

demines skautijos narių ir Lietuvoje bei Sibire esančių brolių sesių.

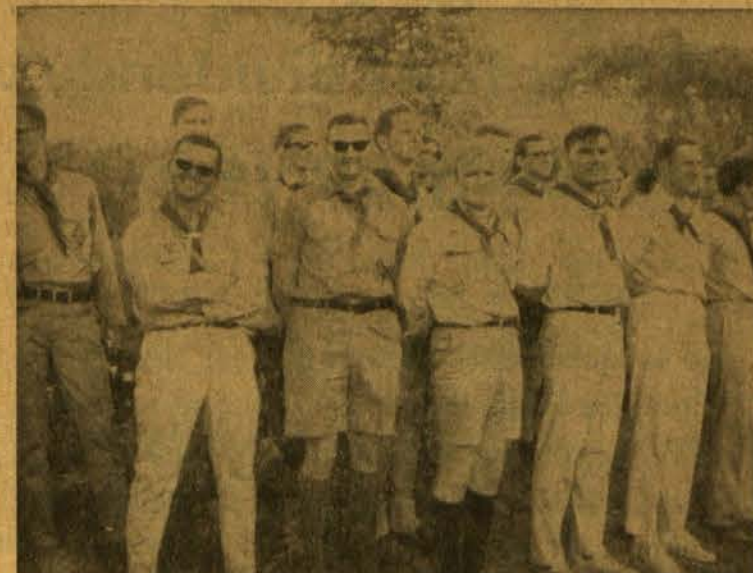
Laužo metu tikraisiais nariais pakelti keli broliai ir sesės, filisteriais pakelti keliolika akademines skautijos mokslus baigusių narių. Jie buvo atitinkamai broliškai pasveikinti — pagerbti.

Dvi vienuolės — Akademines skautų dr. vės narės

Stovyklos metu akademinei skautijai buvo suteikta maloni staigmena. Be kitų, tikrosiomis ASD narėmis buvo pakeltos dvi kandidatės — dabar Nekalto Prasidėjimo seserys (Putnam, Conn.). Tai vyr. sktn. Marija Jurgita Saulaitytė ir pskn. Marija Ignė Marijošaitė. Tai dvi senos skautų veikėjos — stovyklautojos. Stovyklos metu jos davė tikrosios narės žodį ir buvo visų dalyvių šiltai sutiktos. Kaip žinia, sesuo Jurgita yra Antano ir Onos Saulaičių, aktyvių skautijos veikėjų, dukterė.

Naujas informacinis leidinėlis

Jubiliejinės stovyklos proga

Dalis Korp! Vytis narių V tautinėje stovykloje.

Nuotr. Algio Glodo

ASS vadija išleido gražų informacinį leidinėlį "Akademines skautų sąjūdis", kurį redagavo "Mūsų Vyčio" redakcija. Paruošė fil. Vytenis Statkus, nuotraukas pateikė J. Tamulaitis. Leidinėlis buvo dalijamas stovyklautojams.

Naujas "Mūsų Vytis"

Nuo 1948 metų ASS leidžiamas "Mūsų Vyčio" žurnalo išleistas naujas numeris, daugiausia stovyklos reikalams skirtas. Jį redagavo fil. Ramunė ir J. Tamulaitis. Numeris stambokas; keletas įdomių rašinių, kronikos žinių, daug gražių iliustracijų.

Po stovyklos bus išleistas

VAŽIUOJAM Į KALNUS!

Šiemetinė studentų ateitininkų vasaros stovykla vyks nuo rugpjūčio 22 d. iki rugsėjo 1 d. Stovyklavietė bus Pensilvanijos kalnuos, prie Lake Ariel. Arčiausias nuo tos vietos miestas yra Scrantonas.

Šiemetinės stovyklos paskaitos grupuosios į dvi pagrindines temas: 1. bus svarstomi šių laikų studentams aktualūs pasauliškų klausimai ir 2. bus stengiamasi susipažinti su šandienine kultūra ir tautine Lietuvos padėtimi, lygiagrečiai žvelgiant į tas pačias sritis išeivijoje. Visa tai svarstant, bus

naudojamos ir atitinkamos vaizdingumo priemonės.

Stovykloje šalia studijinių valandų netrūks ir malonaus laisvalaikio bei įvairių pramogų: kūrybos, muzikos, dainos valandų bei linksmapavarių.

Į stovyklą gali vykti universitetus lankę ir į ketvirtų metų baigminę klasę perėję aukštesniųjų mokyklų gimnazistai. Registruoti galima pas Valdevutį Valaitį, 6641 S. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629; tel. GR 6-8282, arba pas Elytę Bradūnaitę, 6515 S. Rockwell St., Chicago, Ill. 60629; tel. 776-9275.

specialus "MV" numeris, skirtas stovyklos aprašams bei nutarimams. Rudeniop pasirodys stambus "MV" numeris, skirtas Korp! Vytis garbės nariui Vyčiūnui pagerbti. Jam medžiaga renka Br. Kviklys.

Dr. Vydūno šalpos fondas

1952 metais Akademines skau-

mus, bus labai naudinga tolimiesiems akademines skautijos darbu. (b.k.)

NAUJI LEIDINIAI

• **THE LITHUANIAN NATIONAL REVOLT OF 1941** by Algirdas Martin Budreckis. Išleido Juozas Kapočius 1968 m. Spausdinta Lietuvių Enciklopedijos spaustuvelyje. Knyga kietais viršeliais, 148 psl., kaina \$4.

Tai gana išsamus, faktais ir šaltiniais pagrįstas angliškai skaitančio pasaulio supažindinimas su įvykiais ir visa politine 1941 metų situacija Lietuvoje. Autorius ne tik aklaį paseka sukilimo prieš rusus eigą, bet taipgi duoda pirmųjų mėnesių spyravimosi prieš vokiečių okupaciją vaizdą. Knyga tad ir suskirstoma į šiuos skyrius: I. First Manifestations of Resistance, II. The Formation of The Lithuanian Activist Fornt, III. Preparation for The Revolt, IV. German Designs, V. The National Revolt, VI. German Reactions, VII. The Provisional Government, VIII. Friction with The Germans, IX. The Liquidation of The Provisional Government, X. Conclusions.

• **H. Tautvaiša, THE CEMETERY OF NATIONS IN THE SIBERIAN TUNDRA** Published by The Lithuanian Social Democratic Union of America. Printed by "Nida Press", London, 1968.

Tai šiuorpus Sibiro tremtinės H. Tautvaišienės pergyvenimai vergų stovyklose ir katorginius darbus bekrasteje šiaurės tundroje. Būtų gera, kad kiekvienas laisvas lietuvis jautytų pareigą šią knygą parodyti ir padovanoti vien tik angliškai skaitančiam savo kaimynui ar darbovietės bendradarbiui, kuriems kartais gal ir sunku patikėti, savo akimis nemačius, kad šitokių gyvų žmonių kapi-nyčių dvidešimtam amžiuje buvo ne vien tik nacinėje Vokietijoje, o dar baisiau, kad laisvam pasauliui "nematant", egzistuoja Sovietų Rusijoje ir dabar.

— o —

— Pasaulis didelė knyga, kurios neįmanoma iš namų paskaityti tik vieną puslapį. — Sv. Augustinas.

— Kvalio širdis jo liežuvyje; išmintingo liežuvis jo širdyje. — Charles...

Įvairių kraštų vėliavos V jubiliejinėje lietuvių skautų stovykloje. Nuotr. Algio Glodo

Nuotr. Jono Gerstiko